

ac aliquorum etiam canonistarum, ex portione colonica exigi potest collecta, ubi scilicet dicta portio separata est à portione dominicali, & ad laici coloni dominium translata, ita quod, commixta sit cum cæteris ejus bonis, ideò que consideranda tanquam ejus patrimonium, cum non implicet bona esse exempta, & tamen colonos, seu conductores subditos ex fructibus ab eis perceptis, tam se consideratis, tanquam ex bonis propriis, ex eorum labore, & industria provenientibus, solvere onera, ut in proposito decimatum habetur in *hujus materia sub tit. de decimis, & in his terminis Carol. de Grassi ess. cler. 3. num. 57. Cohell. ad bull. boni regim. cap. 50. n. 247. & seq. cum aliis in d. Mantuana exemptionis dist. 52.*

Et in terminis feudilibus, quamvis fructus, dum sunt pendentes, vel à feudo non separati ejus naturam habeant, multique potantur exemptionibus, quæ bonis allodialibus non computant, à feudo tamen separati, dicuntur bona allodialia, aliorum bonorum indifferenter jure regulanda, Rosenth. de feud. c. 10. conel. 42. n. 33. & seq. & habetur ponderatum in Romana Creditorum Valtini hoc eod. tit. ad materiam officiorum dist. 11. Quæ omnia in congressu innumabam per discussam, nihil tamen determinando super hoc articulo, quibus difficultates solum ita incidenter incitabam, ad offendendum, motivum esse periculum, atque subiectæ materiam omnino incongruam.

Laudabam igitur primum fundamentum, assumendo scilicet, istud esse onus antiquissimum, perpetuum, invariabile, ac merè reale, ipsi bonis infixum, utpote in certa, & uniformi fructuum quota consistens, adinstar decimæ, ideò que per Ecclesiasticos, in quos bona transferuntur etiam præstantum juxta dictas decisiones Brundifini & Alben passim receptas, & in dicta Hydruntina onerum admiffas per Rot. in decisionibus deluper editis.

Quare omnibus in eadem sententiam concurrentibus, & assumpta, cum hoc solum fundamentum disputatione, proposita causa, capta non fuit solutio ob varietatem, cum qua scribente hinc inde processerant. Pro parte siquidem Capituli insistentem solum in probando exemptionem colonorum, quasi quod ab istis, utpote laicis, & subditis, tanquam onus personale, vel mixtum, hujusmodi exactio prætenderetur. Unde opus non fuit feribentium fundamentis respondere ex defectu applicationis simpliciter negate, dicendo solum non esse istum casum controversæ.

Ex parte igitur Trivultii in hac disputatione, ad probandum oneris antiquitatem, & realitatem, adducebam Historicorum concordem traditionem, quod circa annum 1162. Civitas Mediolani, post passam diuturnam, & generosam oblationem per Imperatorem Federicum) *Enobiam nuncupatum* omnino depopulata, & solo æquata fuit, omnibus ejus civibus, & incolis, partim fuge, & partim morti traditis, partim verò in captivitate traductis, ut habetur præsertim in compendio Historico Tarcagnotæ l. 13. pag. mibi 492. De anno autem 1166. Federico in Germaniam reverso, & propè eadem tempora desuncto, per novum populum, ex adjacentibus Civitatibus constatum, & in quibus fortè plerique antiqui nobiles, & cives Mediolanenses se custodierant, & ex aliis civibus mortuo Federico à captivitate reversis, dicta Civitas ex integro reedificata fuit, atque ad formam Reipublicæ, ex ipsa, aliis adjacentibus confederatis Civitatibus constituta, se regere, ut eodem Tarcagnota folio 496. pro qua Reipublica conservanda, & in illis adeo bellicosis temporibus à novo excidio defendenda, utique necessarium erat aliquid vectigali habere, quod fama latius verisimilis est inter cætera fuisse istud impostum bonis tunc in ipsa reedificatione vacantibus, ac de nullius dominio existentibus, in ipsa primæva distributione, que assignatione, que novis civibus, & incolis, per quandam legis agrarie speciem facta fuit, ita ut onus fuerit in istum ipsi bonis, dum erant de publico dominio, & antequam transirent in illud privatorum, hac lege istud acquirerent; quod rectè probari dicebam

per *Chronicam Carvati fol. 677. ibi, Raccontano l'istoria, ed ordini antichi, che tal Datio era usitato avanti la Signoria de Duobio che era cartico imposto dal Supremo Dominio per mantonimento, & conservazione del Stato, & fol. 681. ibi, a bello studio si tralascia il carico dell' imbotato, si per non far torto alla terra etc. come per esse teme, antico e nato da vera e legitima recognitione dovuta a natural Patrone.*

Historicis enim antiquis, & in regione receptis, fidem adhibendam esse ad probationem in antiquis, concurrentibus præsertim adminiculis, firmatur per Gratian. diste-

ptar. 883. n. 6. cum seqq. & Rot. dec. 93. n. 14. & 15. & decif. 353. n. 25. part. 5. recent. dec. 106. part. 10. rec. n. 9. & in aliis frequenter.

Adminicula verò plura, & quidem arguentia ponderabantur hujusmodi veritatem comprobantia, primum nempe refultans ex antiqua & generali observantia omnium aliorum Ecclesiasticorum, tam Sacularium, quam Regularium, quantumvis privilegiorum, etiam Religiosis S. Joannis Hierosolymitani, à quibus generaliter & pacificè ista præstatio exacta fuit, quæ observantia deducebatur, non tanquam præscriptiva, & novi juris induciva, sed tanquam admisculativa, & comprobativa dicte veritatis, cum nullatenus verisimile sit, tot Religiones, Ecclesiasticæ immunitatis eorumque privilegiorum conservationi adeò incumbere solitas, hujusmodi præjudicium pati voluisse, attentæ fortis circumstantiæ, quam dicebam notabilissimam, istam scilicet Ecclesiam per multos annos rectam fuisse per S. Carolum accerrimum, & zelantissimum Ecclesiasticæ immunitatis defensorum & restitutorum, qui multos abusus, in hac præsertim specie, cum gravissimis ejus incommodis & ærumnis sustulit, Unde nullatenus est probabile, quod hujusmodi exactiorem tollerasset à manu privata, quam longè facilius impedire poterat argumento ducto ab *auth. multo magis, C. de sacros. Eccles.* que consideratio viro quoque in Archiepiscopis successibus, zelo & pastoralis vigilantia conspicuis.

Alterum refultare dicebam adminiculum, ex dictis quatuor sententiis emanatis in Tribunalibus Ecclesiasticis, duabus nempe de annis 1586. & 1605. ab ipso ordinario, causa cognita & prævia formali discussione in plena Congregatione Curie Archiepiscopalis. Tertia de anno 1608. per Vicarium Papien. qui erat Marius Antonius Maceratis prædictus Curialis, & in his materiis veratissimus, ut ejus opera docent, præsertim cum tunc per quatuor annos præcedentes jam edita esset dicta decisio Brundifina coram Penia, per quam hujusmodi articulus fuerat determinatus, Et quarta demum de anno 1614. per Vicarium Lauden. unde improbabile omnino videbatur, tot Judices Ecclesiasticos fuisse ita indoctos, vel perditos, nisi talis esset veritas.

Tertium deducebam ex observantia individua istorum bonorum per longissima tempora, illa siquidem non transferuntur ad Capitulum, & Ecclesiasticos à manibus laicorum, ita ut dici possent immutasse naturam, quoniam per plura sæcula possessa fuerant per ordinem Humiliorem pariter Ecclesiasticum, & exemptum, à quo transferuntur in Capitulum, & tamen istud onus semper solum fuit. Et quarum demum desumebam adminiculum ex auctoritate DD. regionis feribentium apud Gattigium de *Immunit. Eccles. sue in avara Catena par. 1. num. 12. fol. 58.* firmanrium hoc esse onus reale, & fixum adinstar decimæ, & quod semper, & uniforme temporibus pacis & belli exactum fuit, non obstantibus tot Principum & dominorum varietatibus, quæ illa Civitas passa est.

Adducebatur in contrarium litteræ emanate per S. Congregationis Episcoporum & Concilii de annis 1617. & 1621. per quas Archiepiscopo frictè injungitur, ne permitteret Ecclesiasticis eorumque colonis potius solutionem munerum laicalium in eis enumeratorum, inter quæ istud præsertim imbotatus enunciaret. Respondendam tamen, enunciati prædictam non esse in specie de hoc onere, quod prævia particulari notitia, una, vel altera Congregatio prohibere voluerit, cum solum in didis litteris enunciatur generaliter, & in abstracto omnia illa gabellarum, vectigalium, & laicalium munerum nomina, cum quibus juxta vocabulum *imbotatus* in Lombardiam usitatum, & de quo mentionem habet *Alex. conf. 118. n. 1. in fin. vol. 7.* & sic litteræ continebant prohibitiones genericas, & in abstracto, prout de jure. Quinimò subungebam, ex illis non leve refultare adminiculum huic parti favorabile, quia cum hujusmodi litterarum vigore, Archiepiscopi, aliorum laicalium onerum exactiões rigorosè prohibuissent, istius tamen continuationem tolerarent contra omnem verisimilitudinem, cum alia onera exigerentur per Regios officiales, ista verò per manum privatam, quæ est longè facilioris coercionis.

Dictæ autem litteræ non levem dubitandi ansam Rotæ dederunt, cum pro parte Capituli negaretur contraria generalis observantia post illarum editionem. Unde ad omnem difficultatem removendam, dum in dicta propositione capta non fuit solutio, judicatum fuit oportu-

num petere remissioriam, ad effectum probandi dictam observantiam, ac etiam famam, et antiquam traditionem super dicti oneris origine, et introductione. Neque ulterius mihi notum est causam à Trivultio prosequutam fuisse, forsan concordia ei finem dedit, vel de seniores mutati fuerint, ut sæpe contingit, eveniente casu mutationis causæ patroni, à quo Advocatorum electio, ut plurimum pendet.

PERUSINÆ GABELLÆ VINI PRO THESAURARIIS CUM ECCLESIASTICIS PERUSII

Casus decisus per Cameram pro Ecclesiasticis.

An & quando & Clerici, & Ecclesiastici vendere possint vinum, alioque fructus ex eorum bonis collectos ad minutum absque solutione gabellæ, vel potius ista debita sit, & quando.

SUMMARIUM.

- 1 **F**acti series.
- 2 Observantia est optima interpret.
- 3 Per observantiam 30. annorum acquiritur Immunitas à gabellis, & oneribus, & num. 5.
- 4 Negligentia assiduorum non præjudicat locatori.
- 5 De conclusione de qua num. 3. ut non procedat in statu Ecclesiastico ob Constitutiones revocatorias.
- 6 Clerici possunt vendere vinum, alioque fructus etiam ad minutum, & non tenentur ad gabellas.
- 7 Impugnatur, seu declaratur hæc conclusio cum distinctione casuum.
- 8 Clericus, an dicitur tabernarius vendendo proprium vinum.
- 9 Clerici non subjacent juri privato, seu prohibenti venditionem vini, & aliarum rerum ad minutum.
- 10 Sunt etiam exempti à gabella, que directè imponitur ipsi fructibus eorumque Dominis.
- 11 A qua gabella venditionis verum ad minutum non sint exempti.
- 12 Gabella, que exigitur pro venditione vitallium dicitur personalis, & exigitur potius ab emptoribus.
- 13 Declaratio Papalis super hoc.
- 14 In quo consistat Immunitas Ecclesiastica.
- 15 Dantur similia de pane, carne, & sale.
- 16 Ecclesiastici ementes vitallia ad minutum solvant illud minus quod importat gabella.

D I S C. L I I.

Inter cætera Vectigalia Cameralia Thesauriæ Perusii annexa, illud adest nuncupatum *gabellæ quintæ*, quod exigitur à vendentibus vinum ad minutum, sive in cauponis, & hospitii, sive in privatis domibus in dicta Civitate, & territorio, quam gabellam solvendam quoque esse ab Ecclesiasticis, decrevit Sixtus IV. Sed cum tractu temporis id de facto non servaretur, Gregorius XIII. idem decretum renovavit, quod neque effectum sortitum est, quoniam Sixtus V. successore concessit Capitulo, & Clero Cathedralis indultum exemptionis pro vino collecto in propriis vineis, cuius indulti vigore omnes Ecclesiastici de facto eandem exemptionem habuerunt. Cùmque moderni Thesaurarii sub Alexandro VII. stante dicta restrictiva indulti Sixtini ad Capitulum, & Clerum Cathedralis, ad praxim reducere vellent dicta Decreta Apostolica Sixti IV. & Gregorii XIII. cum aliis Ecclesiasticis, secularibus, & Regularibus; Hinc introducta causa coram Thesaurario Generali, prodiit sententia dictis Ecclesiasticis favorabilis, que in gradu appellationis cum unica disputatione (in qua solum pro Thesaurariis scripti) confirmata fuit per Cameram, neque quod sciam, causam ulteriorem progressum habuit.

Incertum autem est, qualia fuerint Cameræ fundamenta, dum ab hoc Tribunali decisiones edi non solent, potissimum vero creditur fuisse illud tam diuturnam observantiam, ita interpretantis dictum Indultum Sixtini, quod scilicet quamvis de Capitulo, & Clero Cathedralis loquatur, ita disponeret, potius demonstrativè, quam taxativè, quasi quod sub nomine Cleri Cathedralis, universus Clerus Civitatis, & didistis ex intentione Papæ venirent, stante dicta observantia, que in omnibus reputari solet optima interpret, & interpretationum regina, etiam si verba in sensu litterali aliter significaret, quam

Card. de Luca Lib. II.

vis non accederet tempus considerabile, multo magis ubi est tam diuturna annorum 60. & ultra, proindeque apta etiam ad præscriptionem, juxta communem distinctionem, de qua Barbol. in *leg. post dotem, n. 47. & sequent. ff. solut. matrimon. Rota decif. 319. & 352. part. 6. recent.* & sæpiissimè, cum sit quotidiana, & receptissima propositio, qua fortè nil frequentius in Rota, & Curia.

Fortius verò in hac materia gabellarum, in qua, ex frequenter ad ejus materiam hoc titul. deductis, obse vanti totum facit, & quamdam majorem, ac peculiarem virtutem, ac operationem habet, præsertim ubi est longissima, & tricennaria major, cum per hujusmodi tempus 30. vel 40. annorum acquiratur exemptio, seu immunitas etiam in futurum Bart. *conf. 59. & in l. licitatio ff. earum ff. de publican. sequuntur cæteri, de quibus plenè Eugen. conf. 92. ex n. 25. cum plur. seqq. tom. 1. Cohell. ad bull. c. 50. n. 230. & seq. & ex hoc fundamento, mihi quamvis pro gabellaris scribenti, resolutio visa est probabilis, nisi obfiterent constitutiones revocatorias, de quibus infra, de quo tamen in hac disputatione actum non fuit.*

Quamvis enim scribens tanquam Advocatus dicerem, negligentiam Appaltatorum, seu Thesaurariorum, non posse nec debere præjudicare Cameræ, vel Civitati ad text. in l. locatio ff. earum ff. de publican. cum conor. per Capyc. *Litr. consulat. 66. numer. 36. & consulat. 68. n. 29.* & alibi hoc titul. sæpius. Ac etiam dictam concolutionem de inducenda præscriptione Immunitatis pro longissimum tempus 30. annorum, non esse de facili practicabilem in Statu Ecclesiastico, tam ob decretum irritans contineri solum in Constitutionibus, vel Chirographis supra gabellarum impositione, vel renovatione, quam etiam om Constitutiones Apostolicas à Paulo Quinto citra omnium exemptionum revocatorias, de quibus in *Sabinen. exemptionis discurs. 47. in Civitatis Castellii portus litterarum disc. 46. & in aliis hoc eod. tit. frequenter.*

Nihilominus observabam, id rectè procedere, quando immunitas deduceretur ex solo beneficio temporis, vel observantia, tanquam per speciem præscriptionis, secus autem accedente dicto legitimo titulo indulti Apostolici non revocati, atque ita solum interpretati, cùm tunc cessent difficultates aliàs cadere solite, ut apud Eugen. ubi supra, & bene Balb. de *præscript. 2. p. 5. p. principalis quest. 6.* Et quia improbabile est, tam diuturno tempore omnes Thesaurarios, seu Appaltatores, in quibus negligentia non de facili præsumenda est, eorum utilitatem negligentiam non de facili præsumenda est, eorum utilitatem neglexisse, nisi ab initio, ejusdem indulti usus docuissent, talem fuisse Pontificis concedentis intentionem.

His autem particularibus circumstantiis circumscriptis, Quatenus pertinet ad articulum in genere, an scilicet clerici, & Ecclesiastici in eorum domibus, vel aliis vendere possint vinum ad minutum absque solutione gabellæ; scribentes pro eisdem dicebant, hodie hanc videri communem, & receptam propositionem, quam ex communi traditione glof. Joannis Andræ, Gemin. Franchi, & aliorum canonistarum in c. unico de vita, & honestate clericorum in 6. ac Lambertino de *jure patronatus l. 2. par. 1. q. 9. art. 26. n. 4. & aliis*, veram ac receptam dicunt, præsertim alios colligentes, Marcabr. Abanguill. *conf. 18. ex n. 86. cum seq. Bellet. discurs. Clerical. tit. de exempti clericorum ad m. v. b. 5.4. n. 2. & 5. Et tit. de disciplina clericali, §. 21. num. 16.* Lezzana in *summa verbo gabella*, Sperell. *decif. 94. n. 10.* Cohell. *ad Bullam Boni Regimini cap. 47. n. 56. cum seqq.* & cæteri generaliter firmantes, clericos, & ecclesiasticos pro introductione, vel venditione fructuum fuorum bonorum, nedum Ecclesiasticorum, sed etiam patrimonialium, non teneri ad aliquam gabellam, vel aliud onus laicale, de quibus plene in Barchinonen. exemptionis *dec. 156. par. 7. & 412. par. 9. rec. & in aliis editis in eadem causa, de qua habetur quoque actum hoc eod. titul. disc. 57.*

Verùm quatenus pertinet ad hunc punctum, tam ista, quam alia occasione, cum sensu etiam veritatis, observabam, istud videri æquivo cum clarum, atque istius causæ disputatio, quæ mihi præbuit occasionem videndi dictas litteras Sixti IV. assignantes rationem, de qua infra, me satis confirmavit in hac opinione, quam aliàs habebam.

Pro hujus autem æquivoci solutione dicebam, dictos antiquos canonistas in c. unico de vita, & honestate clericorum; à quibus moderni canonistæ, & morales, quasi unus alterum transcribendo hujusmodi propositionem desumunt, non percutere casum questionis circa exem-

plionem à gabelis, sed diversum, Cùm enim per sacros canones prohibuit effect clericis tabernas tenere, vel eas frequentare, hinc proinde per dictos canonicas excitata fuit querelatio, an dictæ prohibitioni contravenirent clerici in eorum domibus, vel alibi vendentes vinum, alioque fructus in eorum bonis collectos ad minutum, ita ut exinde tabernarii dicendi essent, & concluditur negativè, dummodo non per seiplos, sed per alios id, ita ut non committatur fordidum, vel aliud clericali decori incongruum, quia non est mercatura vel illicita vendere proprios fructus, etiam ad minutum, & hoc est quod dicitur dicti canonizata, ac etiam Lambert. loc. cit. Redoan. de Spoliis clericorum q. 2. n. 47. Barbof. de Jur. Eccl. lib. 1. c. 40. n. 126. & cæteri, sed istæ auctoritates nihil faciunt ad rem, cùm percipiant solum exclusionem illiciti, & prohibiti usus tabernæ.

Quatenus igitur pertinet ad punctum onerum, vel prohibitionum laicalium super hujusmodi fructuum, & victualium venditionibus ad grossum, vel ad minutum respectu Ecclesiasticorum. Observabam plures causas distinguendos esse, quorum primus est, ubi agitur de jure privato seu jure prohibendi hujusmodi fructuum, & victualium venditionem ad minutum, quia nempe ex statuto vel privilegio disponatur, neminem posse tenere tabernas, nisi eam, qui habuerit licentiam à magistratu, vel apaltatore, certa recognitione soluta, vel non nisi in certis locis, & modis, & tunc rectè canonizata, & morales firmant, hujusmodi statuta, vel edicta laicalia non afficerent, nedum ipsos Ecclesiasticos fructuum, & victualium dominos ad minutum vendere volentes, sed neque laicos eorum famulos, & operarios, per quorum organum hujusmodi venditiones fierent, nã alias effect lædere immunitatem Ecclesiasticam, atque per indirectum cogere Ecclesiasticos ad onera laicalia, seu ad patiendam subtractionem Edictorum, & Statutorum laicalium, atque istos terminos percipiunt plerique de materia agentes, de quibus Delbene de immuni. tom. 1. cap. 5. dubit. 7. sect. 16. & sect. 22. cum aliis ibi proximis.

Alter casus est, ubi agitur de gabella directè imposita ipsi fructibus, & victualibus, puta pro introductione, vel pro facultate vendendi, quia nempe disponatur, neminem introducere posse vinum in Civitatem, nisi soluta certa summa pro quolibet cado vel alia mensura, sive neminem posse vendere, tam ad grossum, quàm ad minutum, seu aliàs contractare nisi cum eadem solutione, ita ut, ut supra gabella, directè ipsi fructibus, & bonis imposita sit, & tunc pariter admittetur, certam esse Ecclesiasticorum exemptionem, cùm gabella directè imposita sit ipsi bonis, seu fructibus, & hic est casus, de quo agit Gratian. dec. 1. r. ubi de gabella introductionis vini Civitatem Salerni, à qua decisione moderniores pene totum desumunt. Solumque intrat quæstio, an Ecclesiastici hujusmodi exemptionem communicent emptoribus sive colonis laicis, de quo habetur actum in Mantuan. exemp. dist. seq. Tunc enim rectè intrat ratio assignari solita, quod gabella minuit de pretio, atque tollit à rerum domino illud majus emolumentum, quod ex rebus suis perciperet, nisi tale onus adesset. Et in quibus terminis procedunt deducta per Menoch. conf. 136. & Gratian. dist. 390. cum similibus.

Tertius demum est casus illius gabellæ, quæ imponitur pro minuto, & quocidiano usu victualium, unius scilicet oboli vel quadrantis pro qualibet amphora vini, seu olei, quæ vendatur ad minutum, vel pro quolibet libra carnis quæ vendatur in macello, cum similibus, ita ut si ipsa bona extrahantur, vel introducantur, seu aliàs retineantur, vel contractentur, ista gabella non debeat, An scilicet Ecclesiastici, vendentes eorum vinum, oleum, carnes, & similia, vendere possint ad minutum pro eo pretio, pro quo communiter in foro venduntur dicto onere gabellæ incluso, absque ipsius solutione. Et tunc omnino probabilior mihi videbatur negativa contra Ecclesiasticos, quoniam verè, & in effectu ista gabella vel aliud onus, solvi non dicitur per venditorem, ita ut aliàs intrinsecum, & confuetum victualium, vel aliarum rerum pretium, ita in eo diminutionem recipiat, sed potius solvi dicitur per emptores in eo pluri, ita ex sola ratione gabellæ carius ementes, ita ut effectu dicitur species gabellæ personalis, quam Princeps à suis subditis, & laicis in sua ditione commorantibus magis commode ita insensibiliter exigit occasione hujus necessarii usus victualium, & mercium, ut satis frequenter habetur in aliis hoc cod. tit. & præsertim occasione dohanæ, seu gabellæ introductionis in Romana gabellæ ferri, & in Romana dohanæ dist. 63. & 67.

Quam rationem optimè assignat, & Canonizat Pontifex

sixtus IV. in dictis ejus litteris per hæc verba præcisa. Et insuper cum veritate inspecta hujusmodi gabella parius ab emptoribus vini, quàm à venditoribus exsolvatur, nam vendentes scientes se ab gabella teneri, fructum eorum vinum tanta carius vendere, quanta est quantitas gabellæ prædictæ, idcirco eisdem motu proprio, & auctoritate decernimus, &c.

Immunitas enim Ecclesiastica consistit in eo, ne clerici graventur oneribus laicalibus, atque ita directè, vel indirectè pari cogantur diminutionem illius suarum rerum pretii intrinseci, & confueti, quod alias absque tali onere quilibet eorum dominus perciperet, non autem locupletationem de alieno, seu jus exigendi ad propriam utilitatem à populo illud vectigal, quod est Principis, & de Regalibus, ut in Nullius Baren. discurs. 54. & in aliis hoc eodem tit. Ideoque punctus est in eo, an gabella sit causa diminutionis illius majoris pretii, & valoris communis per quecumque dominum ex rerum venditione percipiendi, si gabella non adesset, & tunc per Ecclesiasticos omnino respondendum est, sive ab ipsis, sive ab emptoribus vel à colonis exigatur dummodo iste effectus præjudicialis sequatur juxta deducta per Menoch. dist. conf. 136. Gratian. dist. dist. 390. & alios. Secus si pretium intrinsecum, commune, & naturale non minuitur in domino victualium, sed solum augetur in subditis, volentibus eorum usum, cùm aliud non sit immunitas Ecclesiastica, nisi conservatio nativæ libertatis ab accidentalibus fer vitute onerum introducta per Principem laicum, & sic ut præservet à damno non ut præbeat lucrum de alieno.

Quod docet praxis quotidiana in illis præsertim regionibus, in quibus habetur grave onus gabellæ farinæ seu panis, frumentum enim juxta communem fori valorem vendi solet, e.g. ad rationem fructuum quinque pro quolibet rubro, sive scuti unius pro quolibet tumulo, & hoc est pretium intrinsecum, & commune, redactum verò in pane importat, juxta ejusdem panis pretii taxam commune, factum unum cum dimidio pro quolibet tumulo, quoniam gabella molitura causat illud majus pretium.

Igitur Ecclesiasticis sufficit obtinere, integrum pretium intrinsecum, & currens frumenti, non autem illud plus, quod solvitur à populo emente panem ratione gabellæ; Idemque respectivè de animalibus, quæ venduntur in foro, & carnibus, quæ in frusta venduntur in macello, siquidem in regione una vacca communiter vendi solet decem scutis, & tanti est ejus pretium consecutum, & commune, idcirco si gabella est talis, quod eam solvendo minuat intrinsecum istam decem scuta, rectè Ecclesiasticus ab ea erit exemptus, & neque ipse, neque emptor ad eam tenebitur, sed si eam macellando extrahantur duodecim scuta, tunc quia gabella est causa dicti augmenti, istud cedere non debet ad commodum Ecclesiasticis.

Et habemus etiam frequens in sale, cuius pretium intrinsecum, & naturale, prout colligitur in salinis tanquam illarum fructus, est quid modicum, vix excedens unum quadrantem pro libra, & tamen populus illum emit longè cariori pretio ratione vectigalis, seu Regaliæ Principis frequenter hoc tit. ad materiam salinarum. Ideoque prius absolum esset, ut Ecclesiastici colligentes salem in eorum Salinis, pro tali majori pretio alterato Regaliæ vendere velent. Et hic est casus etiam in vino.

Illud etiam considerandum, quod clerici emptores ex hujusmodi gabellis præterdunt exemptionem, & quidem rationabiliter, utpote de jure debitam, & de facto practicantam, quod scilicet de victualibus, quæ emunt, diminuitur illa rata, quam importat gabella, emendo pro eo minus, & quantum importat pretium intrinsecum seu naturale, præterquam in magnis Civitatibus, in quibus ob impracticabilitatem, reficuntur in fine anni Ecclesiasticis in pecunia id quod gabellæ victualium importent, ut in Barchinon. exemptionis hoc tit. dist. 58. Igitur istud majus pretium non est ratio rei, sed ratione vectigalis, quod est Principis, & non debet in privatam utilitatem converti.

Ex ea vero ratione ego cùm essem Superior Ecclesiasticus, substitui in Ecclesiasticis vendentibus vinum ad minutum hanc exemptionem, quia idem Ecclesiastici ementes vinum in gabellatum non gaudebant exemptione, atque ita intrabat compensatio, de qua in dicta nullius Baren. dist. 54.

MANTUANA EXEMPTIONIS PRO PAULO RIVA.

Responsum pro veritate extra curiam.

De exemptione à gabellis, & oneribus laicalibus competentibus colonis, conductuoribus, & emptoribus bonorum Ecclesiasticorum eorumque fructuum, quomodo, & quando locum habeat, Et an exemptio competens pro vino, competat pro aquavita.

SUMMARIUM.

- 1 Casus controversæ.
- 2 Distinguuntur plures species laicorum conductentium, ementium, vel coletium bona Ecclesiasticorum.
- 3 De coloratione partiariorum exemptione, pluribusque quæstionibus versis.
- 4 De emptoribus fructuum & bonorum Ecclesiæ.
- 5 De conductuoribus bonorum Ecclesiæ an sint immunes à gabellis, & oneribus laicalibus.
- 6 Adhibetur distinctio, quæ videtur pro veritate tenenda.
- 7 Gabella imposta vino, debetur etiam pro aquavita.
- 8 Aquavita dicitur species diversæ à vino, & pro ea debetur gabella tanquam pro merce.
- 9 An pro merce, ad quam fructus bonorum Ecclesiæ redacti sunt cum industria, debetur gabella.
- 10 Quæ dicatur mercatura clericis prohibita.

DISC. LIII.

Conduxit quidam laicus ad triennium sub annua pensione pecuniaria, fructibus proportionata, quadam bona Ecclesiastica colli solita per colonos partiariorum, fructuum medietatem pro eorum labore & cultura retinentes, alteram medietatem domino præbentes pro parte dominicali, in qua in dictum locationis contractum deducta est, unde dubitari contigit, an dicta fructuum portio dominicali gaudeat penes conductorem laicum eadem exemptione à collectis, gabellis, aliisque laicalibus oneribus, qua penes Ecclesiam locatricem gaudere debet.

Item cum pars vini, quod ex dictis bonis percipitur, in stillatitium seu aquam vitam converti solet, posita immunitate pro eam. An eadem pro hac altera specie competere, Super quibus pro veritate consultus respondi ut sequitur.

Quoad primum, moderni canonizata ac morales ex una, & civilitate ex altera, sive Ecclesiastici, & laici, quasi ad invicem certantes, propriamque causam singuli tuentes, ad emulationem potius, quàm ad veritatem scriptis videtur, multa etiam exorbitantia firmantes, cum præjudicio potius, quàm cum beneficio illius partis, quam tueri proficentur, unus terminos cum aliis quoque confundendo, unde non levem in his materiis confusionem induxerunt videtur, præsertim juxta modernorum transcribentium corruptelam, auctoritates de uno casu loquentes, ad alium omnino diversum tractantes.

Pro veritate igitur, quò magis fieri potest sincerè indaganda, æquivoceque tollendis, ad casum, ac terminorum distinctionem reflectendum, omnino congruum, quinimò necessarium videtur.

Atque omittis terminis colorationum sub diurna vel mensura mercede bona Ecclesiastica coletium, ac aliorum, qui perpetuò illis ad omnimodam domini utilitatem adscripti sunt, vel qui sub titulo perpetuæ colonie, omnes fructus ad proprium commodum, sub recognitione pecuniaria percipiunt, utpote ad rem nostram non factibiles.

Tres in proposito distinguendæ sunt laicorum species; 2 Alii enim sunt laici coloni, qui prædia Ecclesiastica coletent, partem fructuum pro portione colonica retinent, & partem domino pro portione dominicali præbent, partiariorum nuncupati; Alii sunt laici emptores fructuum, qui ex bonis ecclesiasticis jam percepti sunt pro ipsos ecclesiasticos dominos; Et alii sunt laici, qui eadem bona certa pensione pecuniaria vel in frugibus conducunt, affluarii nuncupati.

In prima specie colorationum partiariorum, plures cadunt quæstiones, una præsertim, an cum personis, animalibus, & plauris, cogi valeant ad operandum in arcium fortificatione, arginum, pontium, murorum, & viarum refectione, & similibus, de qua ex professo plenissimè agit Sperell. dec. 41. cum duobus seq. ubi ad fatietatem Card. de Luca Lib. II.

utriusque opinionis rationes & auctoritates expendunt. Altera est, num cogi valeant ad collectas, vel taxas, quæ loco hospitalitatis militum intrograte sunt, & de qua plenè ac doctè agit insignis J. G. & hujus Curie sua tempestate primarius Advocatus Spada in tribus ejus responsis registratis in primo vol. ejus consiliorum conf. 131. ubi diligenter, ac sagacitè omnes Doctores hinc inde de ista materia tractantes examinat & declarat, ut ibi videri potest.

Tertia est frequentior, an itidem coloni teneantur ad collectas, & onera laicalia pro fructibus ad eorum portionem colonicam spectantibus, qui est propriè casus conf. 111. Federic. de sen. num. 10. & de qua agunt Thefaur. & adden. decif. 116. Sperell. dec. 44. ac etiam decif. 41. & seq. Cohell. ad Bull. Bon. Rogim. 50. n. 247. cum seq. Marotta in trad. de Collectis seu bonatenentia cap. 14. num. 8. Clarin. controvers. 22. qui latè alios cumulant, & cæteri verdatim præsertim morales eumque medicorier verato de facili cogniti.

Sed omnes prædictæ ac similes quæstiones percipiunt portionem colonicam, ad ipsam laicum spectantem, non autem portionem dominicalem spectantem ad ipsam, vel dominum Ecclesiasticum, cujus respectu nemo, etiam ex civilibus, vel laicis dubitat de exemptione, unde præterea, omnia, quæ in his terminis colorationum per DD. hinc inde dicuntur, sunt extra casum nostræ quæstionis, neque in proposito habenda sunt in consideratione.

In secunda specie locorum ementium fructus ac redditus bonorum Ecclesiasticorum, qui per ipsos Ecclesiasticos dominos jam percepti sunt, An scilicet dicti emptores gaudeant illis immunitatibus, quibus ipsi Ecclesiastici gaudent, contendunt scribentes; Negativam enim ex auctoritate Specul. lib. 4. tit. de immuni. Eccl. in fin. Archid. Anchar. in c. penult. de Conf. Anchar. in Clem. 1. n. 6. de decimis, & aliorum gravium Auctorum, & tenent & probant Guertier. de gabell. q. 44. n. 3. cum seqq. Rovit. dec. 71. de Marian. resol. quotid. 169. n. 6. lib. 1. & latius in addit. ad Reverter. decif. 192. & 373. utrobique in fin. Fontan. decif. 301. cum plurib. seq. Marotta dist. trad. de collecta seu bonatenentia cap. 14. n. 6. impress. post ejus disceptationes, qui alios cumulant de facili videndos.

Affirmativam verò, ut eadem immunitas emptoribus competat, latè utitur & probant Riminal. conf. 724. num. 21. Grat. dist. 390. Menoch. conf. 136. Lotter. de re benef. lib. 1. g. 21. ex n. 57. & aliis relatis per Sperell. dec. 41. n. 7. & Clarin. d. contro. 22.

Alii verò inherentes distinctioni Bald. conf. 31. vol. 1. distinguunt, an agatur de onere intrinsecò seu respectivo ad contractum emptiois cum Ecclesiasticum initium, vel potius de onere separato ab iplo actu emptiois, ut constat apud Belet. dist. quif. cler. tit. de exempti. cler. à mun. §. 8. n. 4. Squillant. de privill. Cler. c. 8. n. 27. & 28. Sperell. d. dec. 41. n. 8. Clarin. d. contro. 22. n. 9.

Quamvis autem iste casus emptiois fructuum, & reddituum, fraternizare videatur cum nostro, ita ut Feder. de Sen. conf. 111. num. 10. Archid. Ancharan. & cæteri, istos casus de emptore, vel affluario, pariformiter tanquam synonymos in proposito tractare videantur, ut constat ex eisdem registratis apud Rovit. dist. dec. 71. Nihilominus, cùm plures rationes, magis uni, quàm alteri casui adaptabiles videantur, idcirco tanquam distincti videtur tractandi, ac propterea iste etiam casus emptiois, eodem modo, quo præcedens coloni, extraneus videtur à casu controversiæ.

Tertia, demum ad rem est species laicorum conductentium bona Ecclesiastica, qui tamen in duas alias species 5 subdividendi videtur, una est conductentium sub annua pensione pecuniaria ipsa bona, proprio sumptu, & industria colenda, cum omnimoda omnium fructuum ad proprium commodum perceptione, ut frequentior est conatualis est hujusmodi contractus locationis, & conductiois praxis; Altera est conductentium pariter sub annua pecuniaria pensione solam portionem dominicalem locatori competentem, absque aliqua sumptuum, & industria erogatione in bonorum cultura, quæ tota incumbat colono partiariorum, portionem colonicam proinde obtinenti, qualis est præcisè casus controversus, ita ut contractus locationis consistere dicantur in iuribus portionis dominicalis.

Et licet in utraque specie, pro immunitatis competentia militare videatur eadem ratio utilitatis, ac respectivè præjudicii Ecclesiæ, quod scilicet ratione immunitatis bona locentur pro majori pensione, quæ alias pro

per onus gabellarum ex fructibus solvendarum esset longe minor, & quam in dicta secunda specie ementis fructus bonorum Ecclesiasticorum ponderat Bald. d. conf. 31. vol. 1. quem ceteri sequuntur superius allegati; Aliqua tamen differentia esse videtur inter unum casum, & alterum, quia in primo inesse videtur quaedam magis explicita mercaturae species, cum fructus exinde per conductorem percipiendus, non totus dici valeat fructus ipsius rei Ecclesiasticae, dum saltem dimidia dicitur portio ab expensis, & industria ipsius conductoris in cultura, unde aliqua major dubitandi ratio contra conductorem cadere videtur.

Generaliter autem, distas species non distinguendo, ut laici conductores seu usufruarii bonorum Ecclesiasticorum non gaudeant privilegiis Ecclesiae vel Ecclesiasticis competentibus quoad immunitatem a datis & gabellis pro fructibus quos percipiunt, auctoritate glof. in Clement. praesent. verbo negotiandi de censibus, firmant Archid. Ancharan. Federic. de Sen. & ceteri superius in casu emptoris allegati, quos in praesentis terminis usufruarii referunt, ac ita firmant Rovit. dec. 71. ubi quaestionem tractat occasione usufructuorum bonorum feudaliu Rev. dec. 192. in fin. ubi Marin. in addit. qui hanc conclusionem undique receptissimam dicit, quod etiam repetit in addit. ad decif. 373. Gutier. de gabell. dicta q. 44. numer. 3. cum seqq. Marotta dict. 1943. de collecta seu bonatenentia cap. 14. num. 7. Fontanell. decif. 307. ubi numer. 3. dicit, quod torus mundus est pro hac opinione, & quod vix est unus ex scriptoribus qui contrarium tentaverit, & ex modernis Ecclesiasticis, Bellef. disquis. Cler. dict. tit. de exempti. cler. a. n. §. 8. num. 1.

Eadem tamen conclusionem limitantes, quando gabella esset ita gravis, quod Ecclesiae vel Ecclesiastici, cum magna difficultate ac detrimento conductores invenirent, atque pro minori pensione locare cogenterent, ut admittit idem Feder. de Sen. dict. consil. 111. & sequuntur ceteri collecti per Bellef. dict. num. 1. in fin. Glorif. resp. 5. nu. 56. cum seqq. Marot. dict. cap. 14. num. 6. in fin. Clarin. dict. contr. 22. idem Fontan. dict. decif. 307. numer. 18. ubi tamen numer. 19. satis hanc limitationem restringit, ubi scilicet gravamen est tale, quod plus exigatur a colonis Ecclesiasticorum quam laicorum, quod nullum habere videtur fundamentum.

Mihi autem pro veritate ita distinguendum videtur; Quod aut agitur de illis gabellis, & oneribus improprie reabilibus, vel mixtis, quae Principes laicos in quantitate vel in quota, directe & immediate exigunt ex fructibus, qui ex bonis in suo territorio possessis percipiuntur, quia nempe, pro quolibet modio frumenti, qui colligitur, vel collectus ad certum locum introducitur, solvantur tot solidi, vel certa ejusdem frumenti portio, ita sit species decimae temporariae, quam Principes laici exigunt a suis subditis, vel ratione bonorum in sua ditione existentium, vel utraque ratione bonorum et personarum, adinstar decimae spiritualis, quae Deo solvitur.

Et tunc, quicquid sit in prima specie conductoris pro parte colonica, quam ratione sumptuum ac propriae industriae magis, quam ratione ipsorum bonorum percipere dicitur, et in qua procedendum videtur cum eisdem terminis, cum quibus proceditur cum colonis partiaris in portione colonica.

In portione tamen dominicali, quae proprie ipsius rei Ecclesiasticae fructus dicitur, omnino, & absolute pro conductoris exemptione respondendum videtur, quoniam alias ita verè & proprie per indirectum esset exigere onus laicale ex fructibus, & bonis Ecclesiasticis, quos Ecclesia, immutato solum percipiendi modo, percipit in pensione, quae cum a fructuum quantitate regulam seu proportionem recipiat, absque dubio major erit, si fructus prout recipiuntur, integrè ad percipientem absque aliqua detractioe directa vel indirecta pertineant, minor autem, si fructus diminutionem patiantur, ita ut in effectu onus laicale, non per laicum conductorem, sed per Ecclesiam vel Ecclesiasticum locatorem solvi diceretur, ut egregie Bald. d. conf. 31. & sequuntur ceteri plene deducti apud Sperell. dicta decif. 41. & alios, ut supra. Atque isto casu confeso veram esse opinionem, de qua Grat. d. dispic. 390. Spad. dict. conf. 131. et Sperell. loco cit. ut privilegium sit potius reale, quam personale.

Neque huic considerationi obstat text. in clem. 1. de decimis in quo potissime fundant, contrariae sententiae auctoritates praesertim Fontanell. d. dec. 307. n. 8. quia in casu deimarum non obstat omnimoda incompatibilitas seu inca-

pacitas exigentis, prout obstat in praesenti, ita ut ibi dominus bonorum locando bona, videatur se privare illo privilegio, cui volens potest renunciare, cum aliàs de jure Ecclesiastici etiam decimis spiritualibus subiaceant, quod in his terminis dici non potest, quia nec volentes Clerici, et Ecclesiastici possunt istis oneribus se submittere, ideoque termini sunt aequales, a quibus argui valeat.

Aut agitur de illis gabellis & oneribus, verè personalibus, & quae principaliter exiguntur propter personam, non autem propter rem, occasione solum usus rei, ut puta pro molitura frumenti ad viduum solvenda est certa gabella, ut frequens est in Regno Neapolitano, ut in nullis Baren. hoc tit. ac etiam habetur in Statu Ecclesiastico, et tunc indubitatum videtur, quod privilegium Ecclesiasticorum non transfundatur in conductores laicos, sed pro talium fructuum usu solvenda sit gabella, quamvis ex bonis Ecclesiasticis percepti sint, atque Ecclesiastici locatores eam non solvant, quia in effectu, non est onus reale, nec mixtum, quod solvatur ex fructibus propter res, vel esse eisdem propter personas, sed est onus merè personale, quod Princeps a suis subditis exigat occasionaliter, seu mediante tali usu, atque ita passim ubique servat praxis indubitata, quia si Ecclesiastici non solvant gabellam, id non provenit ratione qualitatis, & exemptionis bonorum, sed ratione exemptionis personarum, ita ut etiam si frumentum a secularibus emptum, pro eorum usu molere vellent, neque ad tale onus Ecclesiastici tenerentur, ut de hujusmodi gabella pro molitura habetur in dicta nullis Baren. hoc tit. disp. 54.

Aut demum agitur de ead. quae imposita non est ipsi fructibus, neque pro eorum perceptione de necessitate solvenda est, ita ut si conductor eos convertere velit in propriam, suaeque familiae alimoniam, vel alios usus, vel nullam gabellam solvere teneretur, vel solum illa praestanda sit pro eorumdem fructuum venditione in foro, sive pro extractione de loco ad locum, vel pro alia contractione, quae mercimonii potius ac industriae speciem sapiat, et tunc concursus videtur ante quorum, et moderatorum opinio, conductor non gaudere illa exemptione, quae gauderet locator, si eisdem fructus vendere seu contractare vellent, juxta traditionem Speculatorum. Archid. et aliorum, de quibus apud Rovit. dicta decif. 71. de Marin. apud Rev. dec. 292. & 373. ubi ubique in fin. et per alios superius allegatos; Et ex Ecclesiasticis admittunt Bellef. d. tit. de exempti. cap. 8. num. 4. Squillant. de priv. Cleric. c. 8. n. 28. del Bene in tract. de immunit. tom. 1. c. 5. dubit. 7. §. 1. n. 9. fol. 236.

Prout admittunt etiam omnes, cum eadem distinctione, in colono partiaro vendente portione colonica, quia in effectu laicus dicitur vendere bona propria, et effecta jam laicalia, atque in eum obvenit ex quadam titulo industriae, et mercaturae, pro quo neque Ecclesiastici sunt immunes a gabellis.

Et quamvis dici possit, quod communicatio hujusmodi privilegiis quam Ecclesiastici faciunt laicis, causaret Ecclesiis vel Ecclesiasticis majorem utilitatem, quoniam ita ratione istius franchitiae invenirent conductores majorem pensionem solventes, et converso ex dicta communicationis defectu pensio esset minor, Nihilominus isto casu rectè intrare videtur ponderatio Bald. conf. 496. lib. 3. num. 3. & 4. ut attendendum non sit illud minus lucrum, quod accessorie, et consequenter ita privilegia resultat, quia sufficit onus non esse directum ad ipsa bona, neque quod arctet laicum percipientem esse sola perceptione ad illud solvendum.

Quod tamen ex eadem ratione, in primo casu ex tribus proximè distinctis posito, declarandum sui temperandum venit, nisi, vel ex qualitate fructuum, vel ex more statione, gabella solvenda pro eorumdem fructuum contractione, si non directè, saltem indirectè eos percuteret, ita ut effectus esset idem, quia nempe nisi vendi possent immunes, nullius vel modicæ essent utilitates, unde Ecclesia conductorem pro justa pensione non in veniret, proindeque gravata remaneret, atque ita in effectu onus gabellae per ipsam locatricem potius, quam per laicum conductorem sufferri videretur, tunc enim, ex eisdem rationibus, & auctoritatibus de quibus in primo casu, idem omnino dicendum est.

Ideoque decisio quaestionis tota videtur esse facti, & applicationis, an scilicet Ecclesiastici agant de damno vitando vel de lucro captando, convertendo gabellam ad proprium commodum juxta ea quae habentur in Perusina gabellae vini hoc cod. tit. disp. praecedenti, super quo certum

NULLIUS BAREN. GABELLÆ FARINÆ PRO GABELLOTIS OPPIDI TERLITTI, ET UNIVERSITATE ILLIS ADHÆRENTE CUM ARCHIPRESBYTERO EJUSDEM LOCI, Casus disputatus in Sacra Congregatione immunitatis, & resolutus ut infra.

De franchitia Ecclesiasticis competentes, & gabella farinae seu macinatus, quomodo competat, & ad quam rationem, & an Ecclesiastici pagellas seu bulletas franchitiae concedere seu vendere possint laicis, & gabellae subiectis.

SUMMARIUM.

- 1 Casus controversus, & quomodo praedicetur franchitia gabellae farinae cum Ecclesiasticis.
- 2 Immunitas Ecclesiastica competit Ecclesiasticis a gabellis, & oneribus, ut praeserventur a damno, non ut lucrarentur.
- 3 Ecclesiastici an, & quando possint aliis exemptis vendere vel concedere eorum franchitiam.
- 4 Ubi taxa generalis franchitiae non sufficit, an sit danda pro toto usu.
- 5 An Clerici absentes possint pretendere franchitiam gabellae farinae.
- 6 Gabella farinae seu macinatus dicitur personalis, quam Princeps occasione hujus usus exigit a Subditis.

D I S C. LIV.

Requens est, ac satis gravis in Regni Neapolitani Civitatibus, Oppidis, & Castris, nullo forsitan excepto, gabellae farinae seu macinatus, ut scilicet volentes moliri frumentum ad farinam pro usu panis, vel alterius comestibilis reducendam, solvere debeant quaedam pecuniarum summam pro quolibet modio ibi tumulo nuncupato, praesente gabellario solventi in signum solutae gabellae quaedam parvam pagellam seu bulletam, sine qua, molientes, vel alias farinae usum adhibentes ut panem introducentes ab extra, gravibus poenis multantur; Quia verò Ecclesiastici ab hujusmodi gabella exempti sunt, jidicidit ut farinae usum sine illius solutione habeant, evitentur tamen fraudes, totius Regni consuetudo introduxit, ex antiquis etiam (ut fertur) concordatis, concedendi singulis mensibus personis Ecclesiasticis gratis dictam bulletam seu pagellam limitatam ad certam frumenti quantitatem, puta unius vel duorum tumulorum, plus & minus, ut singulorum locorum consuetudo induxit, quae in hoc loco, & ferè generalis est, ut clericis in minoribus derur ad rationem unius tumuli, simplicibus sacerdotibus ad rationem duorum, personis Ecclesiasticis dignitate constitutis, utpotè majori famulatu verisimiliter indigentibus, ad rationem trium, Episcopis verò, vel Praelatis inferioribus Episcopalem jurisdictionem in loco habentibus, absque hac taxa uniformi, in summa discreta & proportionata familiae quam retinent, ac elemosynis, quas in pane pro fidei muneris debito faciunt pauperibus.

Cum autem huius Oppidi Archipresbyter, saltem de facto, sit in possessione exercendi ordinariam & quasi Episcopalem jurisdictionem, tanquam in loco Nullius & territorii separati, cum usu Pontificalium, ita ut Episcopi apud vulgus figuram faciat, casus quoque dedit, quod aliqui Archipresbyteri familiam numerofam adinstar divitiu Episcoporum retinere studuerunt, ut praesertim fecerat Archipresbyteri moderni praedecessor mediatu summas etiam vires gerens Domini temporalis absentes, unde propterea franchitiam ad rationem 14 tumulorum pro quolibet mense obtinere consuevit, quia forte tanta quantitas pro familiae sui & elemosynis tunc esset proportionata; Hodiernum autem quamvis modico famulatu sit contentus, ad eandem tamen rationem consuetam cum praedecessore franchitiam praetendere cepit, atque aliquo tempore defacto obtinuit, vendendo laicis easdem bulletas seu pagellas, suum usum in tribus ex quatuor partibus & ultra superantes; Verum gabellaris, ipsaque Universitate ad talem exuberantem rationem continue reventibus, offerentibus tamen dare totam quantitatem suo usui congruam; Hinc propterea eisdem gabellaris excommunicavit, a quibus censuris intetpositam appellationem ad C. A. atque eodem Archipresbytero curante causam reassumpi per Sac. Congregationem immunitatis, assumpta coram ista disputatione

tum iudicium dare non potuit, cum facti circumstantiarum notitiam non habere, Hanc autem theoriam juxta meum sensum pro veritate insinuabam, ut juxta facti circumstantias requirens applicaret, indeque dignosceret, an ejus praetentiones haberent necne subsistentiam.

Quo verò ad alium punctum stillatitii, seu aquavitae, dicebam, quod aut agitur de gabella vini, num scilicet exigi etiam possit pro aquavita, & decisio pender à jam dicto primo puncto, si enim sumus in casu, non autem ad ista gabella particularis pro hujusmodi merce, & certum est eandem pro aquavita deberi, vel è contra, cum gabella debita pro simplici, debeat etiam pro mixto, quando illius tota substantia vel major pars à simplici provenit, ut in individuo gabellae vini, ut comprehendat etiam aquam vitam firmavit Rota decif. 118. part. 11. recent. Et in similibus terminis gabellae olei exigende pro farina, vel ferici exigenda pro contentis bene ducto Mantuanus Cyriac. controu. 468. n. 28. cum seq. & habetur latius deductum sub hac eadem materia in aliis, hoc tit. praesertim de aquavita in Romana seu Veliterna disp. 68. & de saponem in Camerinen disp. 74.

Aut agitur de gabella particulari, quae debeat pro aquavita, tanquam merce diversa à vino, ut praedicatur in Urbis, ubi à moderno tempore de mandato Innocentii X. non exigitur gabella vini pro aquavita, prout antea exigebatur, sed exigitur dohana tanquam de merce, utpotè in effectu constituto diversam speciem à vino juxta text. clar. in l. si quis vinum 9. ff. de tritico, vino, & oleo legatis ut in dicta Romana seu Veliterna, disp. 68. & tunc decisio tota videtur esse facti, & applicationis, inspicendo scilicet, an Ecclesiastici locatores, ad faciliorem vini venditionem, seu alius regionis consuetudine ita exigente, ex vino quod à bonis locatis pro portione dominicali percipiunt, dictum stillatitium facere consueverint, sive illud facere soleat colonica partiaris qui deinde, colonica portione pro se retenta, dominicalem tributat Ecclesiasticis locatoribus, & consequenter huic laico conductori eisdem locatores representanti; Vel potius iste laicus conductor, ex propria peculiari industria, ad majorem utilitatem à bonis conductibus reportandam, ex vino stillatitium componat.

Primo enim casu, dicendum in omnibus venit de gabella hujus meris idem, quod dictum est in antecedenti quaestio de gabella fructuum in genere, cum fructus dicatur in hanc speciem pro commodiori, & utiliori perceptione conversus; Neque respectu Ecclesiasticorum dici potest mercatura eis prohibita, cum potius dicatur artificium ad fructuum perceptionem ordinatum; Mercatura enim proprie dicitur, ubi eadem res venditur, ut non immutata forma revendatur, secus autem ubi artificium est admixtum, ut in puncto religionum ementium venam ferream insulae Ilvae, eamque ad ferrum elaboratum cum industria reductum, Federic. de Sen. conf. 207. plenè alios colligens Surd. decif. 313. multò magis dum id geritur pro meliori perceptione fructuum proprii fundi; Ut de clericis secularibus vel regularibus, licet ementibus animalia, ad effectum ea impugnantium cum glandibus, & pascuis praediorum Ecclesiae vel patrimonialium, sive de nutritivis bombices cum foliis arborum in propriis praediis existentium, ad effectum componendi, & vendendi fericum, cum similibus, ad sunt decreta generalia Sac. Congreg. Concilii de quibus Barbof. de univers. jur. Eccl. lib. 1. c. 40. n. 127. & ceteri moderni collectores hujusmodi passim.

Et sic punctus est, an idem Religiosus locatores, eandem conversionem vini in aquam vitam facerent necne; Si enim non facerent, ita ut esset mera industria conductoris, abso- duplex concurrens obitaculum, unum nempe jam dictum, quod fructus non sunt bona ecclesiastica, sed laicalia, de laici conductoris dominio existentia alterum quod immutatum speciem, & non dicuntur percipi eo modo, quo ecclesiastici locatores percipere solebant, & in ea specie, in qua dici possent impressum privilegium reale exemptionis, secus autem è converso, quia tunc, & ista species dicitur ipsorum bonorum Ecclesiasticorum fructus.

Et hanc dixi esse meam sententiam pro veritate, de qua tandem extra Curiam, mea est consuetudo de jure respondendi.

ex iuxta causa moderari, ac declarare attendendam non esse in illis gabellis & oneribus, quae ob urgentes Sedis Apostolicae necessitates imponuntur, quasi quod subsidium ex huiusmodi gabellis resultans, redundet in beneficium Reipublicae Catholicae, ac servitium Ecclesiae universalis; Atque haec est unica ratio, ob quam plures gabellae temporales Status Ecclesiastici, etiam à Clericis & Ecclesiasticis exiguntur; Igitur opus est, ut id ferri, & causa cognita expressè fiat, non autem tacite, & super gabella, quae originem non habet à dicta causa generali, dum provenit à Duce Ferrariae; Et ex his cum sensu etiam veritatis credendum, ita providendum esse; Casus autem non fuit iudicialiter decisis, forte, ne faceret exemplum, fuit per speciale chirographum Pontificium Cardinali concessum fuit, id quod petebat.

FERRARIEN. PRÆTENSÆ EXEMPTIONIS PRO CIVITATE FERRARIAE CUM UNDECIM CONGREGATIONIBUS BENEDICTINIS.

Casus disputatus coram Camerario, & resolutus pro Civitate.

Gabella imposta cum Apostolica auctoritate, sub lege, ut etiam per Clericos, & Ecclesiasticos solvi debeat, five seculares five Regulares, An comprehendat Congregationes Ordinis S. Benedicti amplissimè exemptas, cum speciali privilegio, quod eorum exemptioni, utpote ex causa onerosa concessa derogatum non censeatur, absque specifica mentione.

S U M M A R I U M.

- 1. F. Adh. series.
2. Privilegia & exemptiones 11. Congregationem S. Benedicti sunt ex causa onerosa.
3. Substantia seu verisimilitudine voluntatis accedente sufficiens verba generalia, etiam ubi requiritur mentio specialis.
4. Ad metiendam voluntatem seu subreptionem attenditur sensus seu modus loquendi.
5. Quando censetur Papam vel comprehendere etiam Congregationes speciei nota dignas sub oneribus.
6. De divisione ordinum sui generum, ex quibus universa Hierarchia regularis constituitur.
7. Ad metiendam etiam dictam voluntatem attendi debet causa dispositionis.
8. De aliis argumentis comprehensionis etiam privilegiatorum praesertim quia inclusi sint qualiter, & magis privilegiati.
9. De comprehensione mendicantium sub oneribus.
10. De differentia inter privilegia specialia cum privati, & dispositione per viam legis generalis.

D I S C. LIV.

AD subveniendum pauperum necessitatibus, & pro sustentatione Montis pietatis pene inhabilis effecti, Civitas Ferrariensis, cum Apostolica auctoritate, quandam gabellam imposuit super vino alitque rebus in ipsam introducendis, sub lege, ut nullus, quamvis exemptus, & privilegiatus, ab illa excusari posset, quamvis ageretur de introductione facienda per Dominos ex propriis praediis pro proprio usu introductentes, vel per Ecclesiasticos & clericos, tam seculares, quam quorumvis Ordinum, Societatum, & Congregationum Regulares, etiam illos Sancti Joannis Hierosolymitani, unde propterea ab ipso die impositionis, per spatium annorum circiter 20. omnes Ecclesiastici indistinctè etiam Regulares ex undecim fide duodecim Congregationibus S. Benedicti solverunt dictam gabellam, cujus solutionem deinde recusantes, inhibitionem obtinuerunt à Cardinali Camerario per eorum privilegiorum observantia, eo freti fundamento, quod ipsorum exemptio non esset merè privilegiativa, & ex sola gratia Sedis Apostolicae, sed esset onerosa, & ex causa correlative subventionis, quam eidem Sedi ipsae Congregationes praestiterunt, ac praestant, habentes proinde speciale indultum, ut eorum exemptio non veniat sub generali aliarum exemptionum revocatione, sed particulari ac specifica mentione indigeat, non curata contraria observantia; Tum quia aliquorum Abbatum sub in-

feriorum administratorum negligentia ipsis Congregationibus praedjudicare non potuit; Tum etiam, quia, cum eorum privilegia essent clara, non intrabat observantia interpretativa, sed necessaria erat praescriptiva, qualis absque dubio ex dicto spatio temporis resultare non poterat, praesertim dum iste ordo inter cetera privilegia, praetendit habere illud centenario, quod de iure competit Ecclesiae Romanae; Ac etiam ob decretum irritans contentum in eorum Apostolicis privilegiis, quod irritans quaecumque titulum, & possessionem, impedit contrariam praescriptionem seu consuetudinem, ne oriat, & super his omnibus propositionibus, generaliter & abstractè veris, scribens pro eisdem Congregationibus longissimas, iuxta modernum abusum, allegationes retexebat.

Pro Civitate, ex improvise scribens in locum ordinarii eiusdem Advocati à Curia abentes & amici, cum sensu etiam veritatis, dicebam minus iustam videri huiusmodi excitationem praesentionem, qualem quodvis causae eventus declaravit, quoniam huiusmodi quaestio non est potestatis in Papa, de qua nefas est dubitare, flante praesertim observantia, quae habetur in plerisque aliis gabellis Apostolica auctoritate impostis, quas etiam ipsae Congregationes absque dubio solvant; Sed est voluntatis, ad quam inquirendam immorandum non est in formulis, & cortice verborum, sed in ejus substantia, & quid verisimiliter Papa voluerit, quae verisimili voluntate concurrente, attenditur & sufficiens verba generalia, etiam in his casibus, in quibus aliis necessaria essent specialia, Cra vet. conf. 126. n. 4. & 5. Rot. dec. 452. n. 27. & 28. p. 5. rec. Et in puncto indultu Apostolice concessi Civitati Mediolani, exigendi etiam ab Ecclesiasticis quaedam onera, fuit subsidia pro illis publicis necessitatibus, super comprehensione etiam Cardinalium, qui aliis specialia nota digni esse solent, bene apud Orthob. dec. 257. n. 57.

Ad metiendam verò dictam voluntatem, principaliter spectandum esse dicebam loquendi usum seu stylium Papae concedendi vel denegandi, cum ex his desumi solet voluntas inclusiva vel exclusiva subreptionis, obreptionis, vel defectus intentionis, Mant. dec. 214. Greg. & ad. dec. 150. dec. 115. n. 6. par. 10. rec. & frequenter. Quando igitur Papa vult omnes Ecclesiasticos Regulares, nullo excepto, sub huiusmodi oneribus comprehendere, talis est ejus consuetudo loquendi, qualem in hoc indulto attribuit, ut scilicet teneantur omnes etiam Ecclesiastici, tam Saeculares quam quorumvis ordinum etiam mendicantium, ac Congregationum & Societatum, necnon Hospitalium etiam S. Joannis Hierosolymitani, ut ostendebam ex verbis dicti Indulti Mediolani de quo apud Orthob. d. dec. 257. n. 2. & ex qua pluribus chirographis super modernis impositionibus gabellarum in Urbe, & sic in verbis expressè erant Congregationes.

Merito autem ita Papa loquitur, quoniam universa Hierarchia Regularis has quatuor nuncupationes habere solent, utpote in istas quatuor species divisa, aliae enim dicuntur constitutivae ordines, ut sunt ex. gr. Praedicatorum, Minorum, Eremitarum S. Augustini & similes, aliae Congregationes, ut sunt istae ita nuncupatae, contradistinctae vel à reliquis Congregationibus ab eodem ordine S. Benedicti derivantibus ultra montes, vel ab ipomet ordine omnium complexivo, sunt convenienter Monachis nigris per universum Ordinem, iuxta ea quae habentur in Colonien. sub tit. de Jurisd. d. 28. Alii vero in Societate, ut est praesertim illa Jesuitarum, Et alii in Hospitalia seu Militia, ut sunt. Hierosolymitani, Theutonici, Templarii & similes, unde propterea, tunc redè verificabile remanere videtur privilegium istarum Congregationum super mentione speciei, quo etiam ponitur Religio Hierosolymitana, Societas Jesu, & pleraque aliae, quando ageretur de dispositionibus generalibus loquentibus de Regularibus indefinite; Et nihilominus etiam isto casu, si ex facti circumstantiis, vel ratione subjectae materiae liquet verisimiliter Papam de istis quoque intelligere voluisse, adhuc dicta generalitas sufficit ut supra.

Ad eandem voluntatem desumendam, principaliter quoque spectandum esse dicebam causam concessionis sui dispositionis, An scilicet illa esset universalis ac talis, quod congruè conveniant necnè illis, quae praetendunt à lege generali exemptos, ut bene ceteris allegatis apud Orthob. d. dec. 257. n. 1. & segg. Quia causa in hac facti specie spectata, magis Ecclesiastici & Regulares, isti praesertim aliis Regularibus ditiores, quam laici, sub huiusmodi onere comprehensi esse debebant, cum non ageretur de onere

S U M M A R I U M.

- 1. F. Adh. series.
2. De distinctione inter mendicantes per veritatem, & per fictionem seu privilegium.
3. Ubi gabellarius habet pro se regulam onus est allegantis pro se limitationem, vel exemptionem eam probare.
4. In quibus casibus procedat exemptio Principis ejusque fisci.
5. Expenditur auctoritas Ancharan. conf. 109.
6. An & quando paupertas seu impotentia excuset à solutione gabellae pro iis rebus, quae obveniunt eam eleemo. sina.
7. Exempti tenentur denunciare gabellario res quas introducunt, & de ratione.

D I S C. LVII.

IN plerisque Status Ecclesiastici gabellis, ex Pontificiis diplomatibus statutum est, eas indistinctè solvi debere per omnes, etiam clericos saeculares, vel regulares, quorumvis ordinum, etiam mendicantium, quibuscumque privilegiis non obstantibus, praesertim verò in gabella carnis imposta per Urbanum VII. de anno 1642. & in novo augmento gabellae vini in Urbe imposto per Alexandrum VII. de anno 1665. quarum secunda latiore habet quorundamque exemptionum derogationem etiam respectu camerarum, quinimò ipsiusmet Palatii Apostolici; Unde propterea occasione utriusque gabellae contingit dubitari, an ad eam tenerentur Minores de observantia, rigorosum paupertatis vocum stricte, iuxta primam vim institutum, prontentes, qui incapaces bonorum stabilium, reddituum, praeterquam pro instrumta, fabrica, & Sacristia, ad limites cap. exit. de verb. signific. & clem. exivi eodem, ac Sac. Concil. Trident. ex quotidiana otiaria questione & eleemosynis vivunt, an scilicet solvere deberent gabellam pro carnis, vel respectivè vino eleemosynaliter eis datis, seu pro eisdem virtualibus, per eisdem religiosorum, eorumque syndicos, & procuratores saeculares emptis cum pecuniis, quae vel in ratione simplicis eleemosynae, vel pro celebratione missarum eis eligantur; Atque tam in prima disputatione habita in Camera occasione gabellae carnis inter gabellarios Civitatis Reatinae, dictosque religiosos in eadem Civitate commorantes, quam etiam in secunda disputatione habita coram Thesauroario occasione gabellae vini inter gabellarios, & dictos religiosos praesertim Conventus Aracellae de Urbe, casus dedit, quod Ego ad scribendum requisitus fuero ex parte gabellariorum, contra quos tamen in utroque casu pro religiosis judicatum fuit, cum obligatione ipsi vel eorum ministris per Cameram juncta in dicta Reatina, denunciandi gabellario distinctè quantitate carnis, quae ab extra introduceretur. Cumque consensu controversia habita esset in congregatione boni regiminis, inter gabellarios Civitatis Viterbii, & eisdem Minores vel Capucinos, super carnis, quae etiam ab extra introduceretur atque isto casu scriberem pro religiosis, Congregatio diversum habuit sensum, decernendo gabellam non deberi pro illa carne, quae in ipsa specie daretur, directè pro eleemosyna, secus autem pro ea, quae emeretur in macello cum pecunia, ideoque videatur, quomodo iudicium super veritate efformari valeat.

In huiusmodi autem disputationibus, reflectendo etiam ad veritatem, dicebam, quod cum in materia non caderent termini immunitatis ecclesiasticae, ac religiose fidei clericalis qualitatis, ob expressum decretum Papae, de cuius potestate non est dubitandum, dum immunitas ecclesiastica fundata non est in paupertate vel divitiis, sed in qualitate Ecclesiastica in genere tribuente exemptionem ab oneribus laicalibus, ideoque quae procedit in una ac altera religioforum specie; Idcirco, solum dubitandi punctus consistebat in qualitate mendicantis, an scilicet ista excusaret ab oneribus, aliàs etiam per ecclesiasticos & religiosos solvendis.

Et in hoc, ex parte religioforum primò constituebatur potissimum fundamentum in auctoritate Ancharani conf. 109. cui etiam se subscribit in eodem casu, Butr. conf. 33. ubi agendo in specie de quadam onere imposto per Papam etiam clericis & religiosis, dicitur illud supportandum esse ab illis religiosis, etiam mendicantibus, qui tales in solo nomine etiam per privilegium existentes, re tamen quoad statum mendicantis non sunt tales, quia bona & redditus possideant, admitendo è converso tanquam abolutam exem-

onere laicali pro publicis laicalibus seu communitativis necessitatibus imposto, sed pro sustentatione ac supplemento Montis pietatis, ut subveniretur pauperibus, & egenis, quae pars magis congruit Ecclesiasticis & Regularibus, quorum bona dicuntur Christi, & pauperum; Unde propterea verfabantur in terminis longè clariores, quam illis, de quibus apud Orthob. d. dec. 257. Item, quia, ut in eadem dec. Orthob. n. 8. ponderatur, onus impostum non ex perionis, sed rebus introducendis, ideò ad ipsas res indistinctè abique distinctione personarum Papa relexit; Ac etiam quia sub huiusmodi onere comprehendebantur Domini introducentes virtualia re collecta in bonis propriis, Nec non comprehendere voluit Religionem S. Joannis Hierosolymitani, habentem privilegia ex causa magna onerosa, quae praeter ceteris omnibus magis privilegiata est, unde intrat argumentum text. in aub. multo magis & c. ut in specie apud Orthob. d. dec. 257. n. 16.

Quodam causa impositionis fuit effectus per impotentem considerari attendi debet, ponderabam ea, quae in terminis specialibus onerum Papalium comprehendendum etiam Ecclesiasticis tam Saecularibus quam Regularibus habentur apud Ancharan. conf. 109. cui se subscribit Butr. conf. 53. & de quibus occasione comprehensionis Mendicantium sub gabellis habetur disc. seg. Cum enim Papa pro expensis recuperatae vel recuperandae Civitatis Bononiae, à manibus Tyrannorum, mandasset per omnes Ecclesiasticos, tam saeculares, quam Regulares, quoddam subsidium Legato Sedis Apostolicae perfolvi, atque exorta esset dubitari, an sub huiusmodi generalitate comprehendendum Medicantes, regulariter sub huiusmodi contributionibus ob eorum paupertatem non venientes, Deciditur, & bene, venire illos, qui mendicantes nomine, atamen re tales non essent, utpote possidentes bona ac fructus & redditus ex eis percipientes, quoniam spectanda non est formalitas verborum, sed substantia voluntatis, delumenda ex causa impositionis, quae fuit exigendi quamdam decimam speciem ex bonis Ecclesiasticis, ideò ipsa bona spectanda sunt, non curata qualitate seu nuncupatione possidentium, & hic videbatur casus.

Accedente etiam observantia, quae in quibuscumque ambiguis est optima interpret, praesertim verò in hac materia onerum, & gabellarum totum facit, ut hoc eodem tit. ad istam materiam satis frequenter cum ex praemissis negari non possit saltem casum reddi ambiguum, cui proinde conveniunt, magis terminis observantiae interpretativae, quam praescriptivae, & haec videbantur specialia, magis praescriptivae casum controversiae percutientia, quae praeponenda conclusionibus generalibus, quae in contrarium deducebantur, quia illa percutiebat terminos privilegiorum, quae uno conceduntur in alterius laesionem & sic ubi agit de concursu in particularium praedictorum vel favorum respectivè, seu de concursu privilegiorum hinc inde; Secus autem ubi de dispositione concepta per viam legis generalis pro causa publica omnium complexiva, atque ut dictum est, Ecclesiasticis, & religiosis privilegiatis magis quam non privilegiatis congrua, quoties tamen sola quaestio sit voluntatis, ita non concurrat illa potestatis, prout est in oneribus laicalibus per Civitates vel Principes saeculares impostis, in quibus publicitas vel congruentia causae non spectatur circa Ecclesiasticorum comprehensionem ex defectu iurisdictionis seu potestatis ex deductis in Barchinonen. exemptionis disc. 58. & in aliis hoc eod. tit.

ROMANA EXEMPTIONIS MENDICANTIIUM PRO GABELLARIIS CUM MINORIBUS OBSERVANTIBUS.

Casus resoluti per Cameram, & respectivè Thesauroarium pro Observantibus.

Religiosi mendicantes per veritatem cum quaestione, An teneantur pro rebus aliàs gabellabilibus, quae ex eleemosynis acquirunt in ipsa specie, vel emunt cum pecuniis eleemosynaliter obventis, solvere illas gabellas, quas Pontifex voluit solvi per omnes Ecclesiasticos, & Regulares, etiam mendicantes. Et quatenus non teneant, An saltem obligati sint distinctè denunciare gabellario ipsas res, quas introducunt, itaut aliàs praeterendi possit commissum.

exemptionem illorum mendicantium per veritatem, qui bona non possident, ex mendicitate et qua- situatione vivunt, deducendo etiam auctoritatem Bart. in tracl. Minoritarum, de qua Bertachin. de gabel. par. 7. num. 27. in specie de collectis non solvendis per istos Minores, quamvis reliqui Ecclesiastici & Regulares illas solverent.

Secundo, dicebant scribentes pro Religiosis, quod cum ipsi possideant, ita ut totum quod eis datur, dicatur esse in dominio Papae & Ecclesiae universalis, juxta disposita in dicto cap. exiit, & Clementina exiit, exinde resultabat exemptio, qua potitur ipse Princeps ad not. text. in leg. locatio alias licitatio, ff. de publican. & sapius in aliis ad haec materiam hodie. Et tertio deducebatur regula impossibilium, quorum nulla est obligatio ex deduct. per Barbof. axiom. 11. numer. 7. stante formali paupertate ac prohibito usu pecuniarum, sine quibus gabel- larum solutio est impossibilis.

His tamen non obstantibus, quidquid esset de quadam non scripta equitate, ac naturalis discursus repugnancia, cogendi ad gabellam pauperes, de iis quae eleemo- synaliter obtinent, & ex quo motivo verè dictae resolu- tionis prodierunt, non omnino improbandae; In stricta tamen juris censura dicebam, pro gabellaris responderi de- bere. Cum enim ipsorum intentio jam sandata esset in re- gula generali firmata per Pontificia diplomata, ut gabel- lae solvi deberent per quorumcumque Ordinum Regula- res, etiam Mendicantium, unde verba erant clara, in quibus non intrant praesumptiones & argumenta ad vul- garem regulam text. in l. ille cui ille, ff. de legat. 3. cum concord. decis. 44. num. 14. part. 11. recent. Idcirco punctus erat in limitationibus, quibus sublati, vel non probati, fundata est intentio habentis pro se regulam quam sus- cepit allegare, Mant. decis. 251. num. 4. Et sic totus punctus erat in expendendis dictis limitationibus, quas singu- las examinao.

Quatenus pertinet ad primam, verè nullam funda- mentum habebat, tum quia exemptio, quae datur Prin- cipi seu Principi, procedit in iis, quae sunt de publico pa- trimonio, ac Republicae usui publicisque necessitatibus destinata, tanquam in dote, quae Principi uti Republicae marito datur pro supportandis oneribus istius politici matrimonii, non autem in iis, quae sunt solum sub Prin- cipis regimine & protectione, de facto autem cedunt ad commodum privatum ex deductis in Spoletana gabellae dis- 44. & aliis hinc eodem tit. Unde dum agebatur de quadam dominio intellectuali cuius nullus effectus tunc dabatur in Principis, cuique Fisci utilitatem, sed tantum intel- lectualiter, ne alias ob incapacitatem possessionum domi- nium remaneret in aere, non videbatur intrare dicta ratio; Tunc etiam quia, praesertim respectu secundae gabellae vini, ipsenet Papa pro eius palatio Apostolico ejus- que familiaribus & Cameralibus noluit esse exemptus, sed eoque multominus pro istis.

Quo verò ad secundam limitationem deductam à qua- litate mendicantium juxta dictas auctoritates Ancharani & Butrii, revera dictae auctoritates non intrabant, quinimo potius videbatur bene retorqueri; Cum enim Papa pro expensis ab eius Legato factis, vel faciendis pro liberanda Civitate Bononiensi, à manibus Tyranno- rum, imposuisset quandam gabellam per aes & libram, etiam pro modo honorum & facultatum pro Ecclesiasticis etiam & regulares solvendam, Excipere verò religiones mendicantes, de quibus nulla habet mentio ad eas non teneri ex mendicitatis instituto; Respondent Ancharan- & Butr. & bene, exemptionem competere debere men- dicantibus per veritatem, qui verè & de facto tales essent, non autem illis per privilegium vel nuncupationem, qui tamen de facto non essent tales, utpote adinstar aliorum regularium capacium, ex indolis & habilitationibus Apo- stolicis, possidentes bona stabilia et redditus, ut sunt, Prae- dicatores, Eremitani, Minores conventuales, & Carme- litae, unde propterea spectandus est effectus seu substantia veritatis, non autem verbalis nuncupatio, cum Papae in- tentio fuerit recipiendi illam subventionem, magis ex ip- sis bonis & redditibus Ecclesiasticis, quam ex personis illa possidentibus, ut dicitur praeced.

Quare applicando ad rem, eatenus talis quaestio ibi intra- bat, quatenus nulla facta mendicantium mentione dubita- retur, an Papae voluntas ad eos traheretur, & sic erat qua- estio voluntatis, quae cessat, ubi illa clara est & expressa jux- ta dictam regulam text. in l. ille cui ille, ff. de legat. tertio. Un-

de cum in his diplomatis seu chirographis, clara et ex- pressa mentio haberetur, etiam de mendicantibus cu- juscumque qualitatis et conditionis, cessabat dicta ratio dubi- tandi, ob quam ibi ad interpretandam verisimilem Papae voluntatem, in hoc ambiguum, et ignotam, (et in quo casu regula potius mendicantibus assidebat,) opus fuit re- currere ad dictam distinctionem.

Item quia, sicuti ibi dicitur, Papam demandasse sub- ventionem ex ipsis bonis & redditibus, non curata nuncupatione vel qualitate possessionum, ita in praesenti rectè dicendum videbatur, eundem Papam pro urgentibus Sedis Apostolicae necessitatibus, demandasse quandam spe- ciem decimarum (cui ex frequenter utrumque quaedam spe- ciem materia, gabellae & vestigialia deductis super hac ead- em, carnis aliisque victualibus, non curatis personis, penes quas illa exiit, vel eorum usum habere debeant; Potissimè dum loquendo de mendicantibus, expressè dicitur *cujusmodi qualitatis & conditionis*, quae verba ad oculum destruunt dictam distinctionem inter possidentes, & non possidentes, vel illos per veritatem, et alios per fictionem et nuncupationem, quia cum duplici tantum generis seu qualitatis essent, talis sermo non erat aliàs, citrà fatuositatem, verificabilis.

Quare tota difficultas resultabat in tertia limitatione 6 sed motivo impotentiae resultans à stricta paupertate, Verum neque de juris rigore istud fundamentum subsistentiam habere videbatur; Distinguendo etenim inter victualia praedicta, quae in ipsa specie directè & immediatè à piis benefactoribus dantur extra Urbem, seu respectivè Civitatem, in locis, in quibus non solvitur gabella, solvendam in ipsa introductione in Civitatem, ab aliis victualibus, quae adinstar omnium de clero & populo pro eod- em religiosi sui eorum fundicos, & procuratores emun- tur cum pecuniis, quae ex elemosynis, vel pro celebra- tione missarum, seu ex piis montium dispositionibus, aut aliàs obtinent, & cum quibus aequè bene emi possunt ead- em victualia iam ingabellata in Civitate, ita ut illorum emptio extra, et in locis, ubi non solvitur gabella, sit solum ad industriam & economiam pro evitandis illi pretii augmento, quod gabella producit.

Primo casu, quamvis in introductione impossibilis esset solutio gabellae in pecunia, cuius usum hujusmodi religiosi non habent, Nil tamen impedire dicebam, eandem gabellam solvi in ipsorum victualium quota seu quantitate prop- ortionata; retinendo pro se id minus, adinstar decimae spiri- tualis Parocho solvendae, cui haec materia assimilatur, ut supra; Verum agnoscebam esse nimium rigorem, qui ipsi naturali sensui & Christianae pietati quodammodo repugnare videbatur, unde in hac parte, quamvis scriberem pro gabel- lariis, dabam quodammodo manus ad favorem religio- rum, & resolutiones placuerunt.

Et converso autem, in altero casu emptionis mediante pecunia, reflectendo etiam ad veritatem, magis probabilis videbatur dicta resolutio Congregationis boni regiminis, quoniam cum cessaret ratio militans in procedendi, quod scilicet cum in Civitate non possent ita prompè & facile à piis & devotis benefactoribus haberi hujusmodi victualium elemosynae, eo modo quo ab extra in villis, castris, & vineis habentur, impium, ac inhumanum esset elemosynas impedire; In emptionibus etenim mediante pecunia, nulla dignoscitur differentia inter potentes & impotentes, atque religiosos capaces vel incapaces, eademque victualia, aequè & bene haberi possunt in Civitate ac extra, unde talis em- ptio fieri dicitur extra, ad industriam & fraudandam gabellam, quod contra expressam determinationem Papae concedendum non est.

Et quamvis replicaretur, quod illa elemosynalis pecunia, quae extra Civitatem sufficit ad majorem victualium emptionem, sufficere non potest in emptione victualium in Civitate, ob pretii augmentum ex gabella resultans, unde esset indirectè tollere vel diminuire elemosynas, seu ipsorum religiosorum alimentia, & in quo argumento iudices, sequendo quamdam naturalem aequi- tatem, ut supra se fundarunt; Nihilominus videbatur leve fundamentum, quoniam etiam in Regularibus capa- cibus et possidentibus bona, et redditus eadem ratio urge- ret, quia cum praesentis esset religiosorum numerus jux- ta reddituum quantitatem, et proportionem, exinde et- etiam sequitur, quod solvendo onera, istis religiosiis mi- nuuntur ea meliora alimentia, quae resultarent ex majori victualium affluentia, seu minori eorumdem pretio, quate- nus gabella non adesset; Sic à pari, cum eadem esset ratio, pecu-

pecunia enim aequaliter recipit functionem in genere, sive in religiosiis capacibus proveniat à redditibus praediorum pro veritate, sive in capacibus proveniat à devotorum pietate, in qua hujusmodi mendicantium praedia, & red- ditus consistere dicuntur.

Et quemadmodum in casu sterilitatis, & penuriae vitio caeli & naturae, cum eadem pecunia sentire nota- biliter diminutionem illorum victualium, quae tempore ubertatis, seu aliàs non accidentaliter, in longè majori quan- titate ob inferiorem valorem obtinerentur; Ita dicebam non subesse rationem, cur Princeps habens utramque po- testatem, non possit ad consulendum Republicae neces- sitatem, & occurrendum, ne dicta accidentia circa ipsa- met victualia occurrerent, facere id, quod facere solet natura vel casus, pariformiter (data potestate) ab omni- bus supportandam.

In casu verò licitè introductionis ut supra, adhuc dice- bam, & Camera decrevit, omnino de iustitia injungendum esse onus ipsi religiosiis introducendis etiam sub pena commissi, distinctè denunciandi in quantitate & loco, victualia, quae introducerent, cum ita expressè dispositum sit de jure per text. in l. finali, §. divus quoque plus, ff. de publican. ubi Bart. & ceteri Bala. conf. 79. n. 4. lib. 2. Fer- ret. de gabel. n. 172. & admittitur per Rotam in Barchi- nonen. exemptionis coram Corrado decis. 412. num. 20. p. 9. recent. ubi solum de hoc dubitatur, an id praecipii possit per Principem, vel Magistratum saecularem, ratione omni- modi defectus jurisdictionis & potestatis in ecclesiasticis, quod dubitatio in praesenti cessabat ob utriusque gladii con- cursum, ac etiam praepositur per Gratian. discept. 148. & Amat. dec. 35. apud quos sola quaestio est circa commis- sum, an scilicet exempti non denunciandos, in illud inci- dant necne, uno tenente affirmativam, altero negativam.

Non solum autem dictam denunciandi necessitatem, ius- tam & probabilem dicebam, quia sic in iure dispositum sit ut supra, sed etiam ex clara & convincenti ratione evi- tandi fraudes, quae alias nimis de facili fieri possent gabel- lis etiam per laicos, ita mediantibus hujusmodi religiosiis introducere curantes ab extra victualia absque solutione gabellae, quoniam ubi gabellario cognitus est numerus re- ligiosorum, tunc habita tali denuncia, rectè devenire po- test ad aliquam probabilem cognitionem, an fieret nec ne introductio excessiva in fraudem, quae sub velamine pie- tatis vel ecclesiasticae immunitatis permitienda non est, cum Sacri canonis eam potius abhorreat, ex iis quae in proposito macelli particularium destinandi pro ecclesiasticis cum praesinito articulo, seu aliorum animalium nume- ro habentur in Barchinonen. exemptionis hoc cod. tit. dis. seq. ubi etiam de permitenda, in magnis praesertim Civitati- bus, ad tollendas fraudes, quibus alias consulti non po- test, indefinita exactione gabellarum ab omnibus etiam ecclesiasticis, & exemptis, sciendo deinde in annos vel menses in pecunia eidem ecclesiasticis, id quod dictum onus importaret, ut de facto in pluribus magnis Civitati- bus aliisque locis, in quibus aliàs occurri non potest, praed- icari videmus.

De auctoritate autem Bart. in tracl. Minoritarum de qua supra, nulla veniebat habenda ratio, cum nullatenus percuteret casum, dum ipse loquitur de illis collectis, quae solvendae sunt rationes bonorum per aes & libram, & solvi non debeant pro domibus, quas isti Minores absque fru- ctuum perceptione inhabitant, vel illis hortis, quos ad pro- priam necessitatem & vitum excolunt, unde nihil ad rem.

BARCHINONEN. EXEMPTIONIS PRO CIVITATE CUM ECCLESIASTICIS.

Casus decisus per Rotam, ut infra, & respectivè pendet.

In locis, in quibus exigitur gabella carnis; An ad frau- des evitandas, statui possint vel debeant, unum vel plura macella particularia, cum praesinito nu- mero animalium macellandorum absque solutione gabellae pro usu Ecclesiasticorum.

An & quando Ecclesiastici teneantur ad contributio- nes vel taxas pro refectione murorum, pontium, viarum, aquaeductuum & similium publicam utili- tatem ac usum concernentium; Et quae requisita pro hujusmodi contributione concurrere debeant.

Et incidenter, An gabellae inseparabiles ratione mer- cium, & victualium indefinite exigi possint etiam ab Ecclesiasticis, quibus in fine anni vel alterius temporis gabellae aequivalentia reficiatur in pecunia, cum aliis circa Ecclesiasticorum exemptionem.

S U M M A R I U M.

- 1 Fidei series.
2 Resolutiones super exemptione ecclesiasticorum pro victualibus, & mercibus introducentibus, vel extrahendis, & super praxi reficiendi francitiam in pecunia saluti gabellis indifinitè.
3 Rota non sententia, neque decernit nisi ad limites decisi- onum, aliàs nulliter agit.
4 Immunitas ecclesiasticorum à gabellis laicalibus est hodie notoria, & non oportet allegare auctoritates.
5 Observantia in materia gabellarum est deferendum.
6 Conventioibus licitis, & approbatis in materia immu- nitatis per ecclesiasticos est deferendum.
7 Immunitas competit ecclesiasticis ut praesententur à da- mno, non ut faciant lucrum, & committant fraudes.
8 Quae concernunt publicum bonum impleri etiam debent per Ecclesiasticos ex vi directiva non autem constructiva.
9 An deputatio certi loci sit praesudicialis ecclesiasticae liber- tati.
10 Ecclesiastici inferiores debent se regulare eo modo quo se regulant Episcopus, & Capitulum.
11 Quae sint expensae primariae respectientes publicum bonum in universum.
12 De requisitis quae concurrere debent, ut ecclesiasticis tenentur contribuere ad publicas expensas.
13 De ratione ob quam cessantibus dictis requisitis, Eccle- siastici non tenentur ad expensas etiam publicam utili- tatem vel necessitatem concernentes.
14 Quando dicta requisita verificari dicantur, & praesertim illud consensus Episcopi, & Cleri, an possit suppleri per superiorem.
15 De ratione ob quam, verificato requisito subsidi, & im- potentiae saecularis, Ecclesiastici debeant contribuere.

D I S C. LVIII.

Antiquissimae fuerunt controversiae inter Civitatem Barchinonen. & Ecclesiasticos, super istorum exem- ptione a gabellis, & publicis oneribus, praesertim occasio- ne introductionis, vel extractionis mercium, & victua- lium, atque initio compromisso in Archiepiscopum Tar- raconen. & quemdam civem Barchinonen. quibus ad anno 1338. prodiit laudum decernens, pro bonis separabilibus, idest penes ecclesiasticos existentibus, abique mixtura cum bonis alienis, nullam gabellam exigendam esse, pro inseparabilibus autem, idest commixtis cum alienis bonis, & mercibus, indefinitè gabellas solvi, ac respectivè exigi debere, restituendo eidem Ecclesiasticis circa initium quo- juslibet mensis, quicquid solvissent constare eis eorumdem notulis juratis exhibendis, atque ita servarum fuit usque ad initium saeculi currentis, in quo, occasione forsitan alia- rum gabellarum, seu notabilis augmenti earum, quae jam extabant (ut in hoc saeculo tota Europa experta est) dictae controversiae acriter excitatae fuerunt, atque re delata ad Clementem VIII. hic de anno 1603. causam commisit in Rota coram Coccino abique alia disputatione usque ad 20. Junii 1636 in quo, praevia nova delegatione eidem de an- no praecedenti per Urbanum VIII. facta, assumpta dispu- tatione super hoc puncto.

Prodiit resolutio, firmans indefinitè Ecclesiasticorum exemptionem à quibuscumque gabellis, & publicis oneri- bus laicalibus pro quibuscumque bonis, sive ecclesiasticis, sive patrimonialibus, aut aliàs obtentis, praeterquam ex causa mercaturae & negotiationis, ut patet ex decisione desuper edita impressa decis. 159. p. 7. recent. in qua tamen dictum fuit placere temperamentum fere proximum relatum per Azorium instit. moral. p. 2. lib. 9. cap. 11. §. quintum pri- vilegium, ut scilicet in magnis Civitatibus, seu aliis ubi de facili fraudibus consulti non potest, liceat, gabellas, dohanas & alia onera, pro mercium, victualium, aliorum- que bonorum hujusmodi introductione, vel extractione, ab omnibus enim ecclesiasticis exigere, cum refectione in fine anni in pecunia id quod hujusmodi gabellae verisimiliter importarent, dummodò Sedis Apostolicae approbatio ac- cedat; Ac etiam quod juramentum per ecclesiasticos praes- tandum tam super quantitate dictae refectionis, quam su-

super aliis controversiis, occasione dictae introductionis vel extractionis, non nisi coram iudice ecclesiastico competenti praesertim, quam proximam servari videmus in pluribus Italiae Civitatibus, praesertim Metropolitanis, seu magnis emporiis, ut de Civitate Neapolitana, tanquam de re notoria, postquam eo testari, ubi adest concordia per Sedem Apostolicam approbata super taxa ejus, quod singulis clericis five ecclesiasticis rescindendum est, quadam etiam summa conventa, quoad clericos externos & vagos in dies accedentes & recedentes, seu aliis incertis, quae ratione accretitudinis, pro Sedis Apostolicae arbitrio piis usibus applicatur, Et de Civitate Januensi. aliique locis testatur Sperell. decis. 37. num. 84. in fine, Castill. decis. 105. n. 37. Diana part. 1. de immunit. resol. 44. in fine, & ceteri.

Siluit autem causa usque ad annum 1646. in quo instante Capitulo & Clero pro expeditione sententiae cor. Corrado, in locum Cocchini interim defuncti subrogato, instantibus vero defensoribus Civitatis iterum audiri, concessaque juxta laudabilem hujus tribunalis styllum nova audientia, & assumpta disputatione super dubio, an standum esset in decisio cor. Cocchino. Sub die 13. Junii 1646. prodiit resolutio affirmativa, ut patet ex decisione deluper edita impressa decis. 412. p. 9. rec. ubi nimum fuso calamo, juxta consuetum styllum illius doctissimi quidem, & magni viri, sed nimum accurati, & elaborati, firmatur immunitas ecclesiasticorum, respondendo omnibus objectionibus, itaut haec sola auctoritas loco omnium obiectis, itaut haec sola auctoritas loco omnium obiectis sufficere videatur, quamvis etiam studiosus & elaboratissimus decisionum compilator, plenas quoque ibidem retulerit additiones, in qua etiam decisione ex num. 60. ad finem, stylo magis asatico laudatur idem temperamentum brevius explicatum in dicta praecedenti decisione Cocchini, super indefinita exactione cum refectione ecclesiasticis ejus quod intererat in pecunia ut supra. Ad ejus decisionis normam expressa sententia, haec in alia instantia confirmata fuit coram Bichio, praevia decisione eorum eodem 20. Maii 1647. impressa inter recent. p. 10. decis. 56. in qua compendiosius approbantur omnia fundamenta contenta in dictis praecedentibus decisionibus; Idem sequutum fuit in altera decisione, quae in tertia instantia cor. Verospio prodiit sub die 16. Decembris ejusdem anni 1647. pariter impressa inter recent. dicta part. 10. decis. 139.

Cum autem usque ab anno 1615. ad tollendas, fraudes, quae committantur in gabella carnis, per transactionem conventum esset, ut pro usu Capituli, aliorumque de Clero, statueretur macellum particulare, in quo singulis diebus 5. arietes in frusta scindendi fide macellari deberent, cum facultate augendi, vel respectu minuendi, prout eorumdem Ecclesiasticorum usus, numerus, & necessitas in tempora exigent, cum subsequuta observantia; Praetendentes cepissent, Beneficiari Ecclesiae S. Severi, aliique Ecclesiastici libertatem habere emendi carnem in quibuscumque macellis sibi bene visis, absque necessitate adeundi dictum prius coram Ordinario & deinde per appellationem in Rota coram Taja, ex parte Civitatis per quamdam speciem reconventionis, excitata etiam fuit praesentio super Ecclesiasticorum contributione ad illas publicas expensas, quae publicam omnium tam Ecclesiasticorum, quam saecularium utilitatem & usum concernunt, ut sunt praesertim illae quae sunt pro refectione portus, murorum, & arcium Civitatis, viarum, pontium, aquaeductuum, & fontium, cum similibus.

Et assumpta desuper disputatione sub die 4. Julii 1664. incertum est ex qua ratione, prodiit satis brevis decisio super generali Ecclesiasticorum exemptione a gabellis & operibus laicalibus, praeterquam ubi quaestio adest, vel super qualitate clericatus, vel super mercatura & negotiatione, quo casu vel ipsius ecclesiastici iuramento, vel iudicis ecclesiastici iudicio referendum esset; Approbando idem temperamentum indefinitae exactionis cum refectione in pecunia, juxta dictas praecedentes decisiones, nihil tamen determinando tam super puncto macelli, quam super altero contributionis ad publicas expensas, ut supra; Cuius decisionis vigore Agentes pro Ecclesiasticis, amplam curam obtinere sententiam determinantem serere omnia ab ipsis praesentia, & Civitatis praedicta, quamvis in decisione non deducta, eisdemque praetendentibus dictam sententiam, ob appellationem in tempore non interpositam, fecisse transitum in iudicatum; Hinc proinde ex parte Civitatis obrepta fuit commissio restitutionis in integrum coram Bourlemont, datoque consueto nubio ex ca-

dem commissione resurgente; An constaret de re iudicata, vel potius de causis restitutionis in integrum, sub die 29. Maii 1665. prodiit resolutio Civitati favorabili, ex solo fundamento nullitatis resolutis ad Constitutionem 44. Pii IV. & Constitutionem 71. Pauli V. editis super reformationibus Tribunalium, in quibus sub decreto irritantur dispositiones, sententias vel decreta Rotalia transgredere non posse ea quae in decisionibus praecedentibus expressis continentur, & ad quarum limites sententiarum vel decretorum est, nihil decernendo circa merita, unde propterea dicti puncti adhuc remanent indecisi, neque, quod sciam, causa hucusque ulteriolem habuit disputationis progressum.

In dictis igitur disputationibus, tam cor. Taja, quam coram Bourlemont, scribentes, pro Ecclesiasticis, aliud non deducebant, nisi satis fuso calamo, & per quamdam speciem transcriptionis ea, quae super ecclesiasticorum exemptione in genere habentur in allegatis decisionibus coram Cocchino, Corrado, Bichio, & Verospio, praesertim in secunda, quae est omnium plenior, non descendendo ad punctos speciales, super quibus erat quaestio, unde propterea super eisdem, non omnino maturum ac determinatum iudicium super veritate efformari potuit.

Scribentes autem pro Civitate, ac distinguendo disputationem in duas inspectiones, unam super dicto macello particulari, ac prohibitione ecclesiasticorum, ne alibi carnem francam a gabella emanet, alteram vero super dicta contributione ad publicas expensas, non impugnatis, sed praesuppositis dictarum decisionum fundamentis super ecclesiasticorum exemptione in genere a gabellis laicalibus, laicali auctoritate impositis, de qua praesertim in Curia Romana, omnibusque ecclesiasticis tribunalibus, species fatuitatis esset hodie disputata, unde propterea illae copiosae allegationes, quae desuper per modernos rexei solent, continere videntur illum superfluum improbum laborem, ignaro vulgo placentem, qui apud literatos reddere solet legistarum opera insipida & nauseativa.

Quatenus igitur pertinet ad dictum macellum punctum, seu inspectionem pro continuatione macelli juxta retroactam observantiam annorum 40. Dando manus variationi numeri in plus & minus, prout ecclesiasticorum numerus, ac temporum necessitas, seu opportunitas exigent, Dicebam, etiam cum sensu veritatis, pro dicta continuatione omnino respondendum esse; Tum ex regula generali, de qua hoc tit. ad istam materiam frequenter, quod si in omni materia consuetudini, & observantiae tanquam optimae interpreti deferendum est, multo magis id sequi debet in materia gabellarum, & vestigialium, in quibus illa rotum facit; Tum etiam quia id non proveniebat ex laicorum Magistratum auctoritate, sed, ex conventionione & concordia habente, vel expressam Sedis Apostolicae approbationem, vel etiam praesumptam resultantem a lapsu temporis cum observantia; Ut in proposito contributionis solvenda per contractum licitum, & approbatum advertitur in celebri Alben. gabellae cor. Merlino inter suas decis. 902. n. 52. repetita decis. 339. p. 6. rec. scriptis hoc eod. tit. enunciat, praesertim in Hydruntina onerum, in Mediolan. Imbotatus, & in aliis, & cum qua & altera Brundisina gabellae coram Pena procedit S. Congreg. immunitatis, ex deductis in proxime infinuatis locis, & per Ad. den. ad d. decis. 412. p. 9. rec.

Ac etiam quia ubi res esset integra, & in fieri, adhuc idem, vel de iustitia, vel de non deneganda aequitate, pro Ecclesiasticis superioribus Civitatis concedendum esset, ad tollendas fraudes, quibus aliis non de facili occurrere potest; Sacri enim Canones, atque Conciliorum & Pontificum decreta, inhærendo, juxta unam opinionem, dispositioni vel intentioni juris divini, concedunt ecclesiasticis exemptionem, ut ipsi praesertim ad damno gabellarum, & onerum, et conserventur in primava naturali libertate; Non autem, ut cum fraude per eisdem Canones omnino abhorrita dicerentur, ac lucrum reportent de alieno cum duplici alterius praedictio, portus publico, quam privato, uno scilicet Principis, exigendo adive Regalia ad vespium spectantia, et altero populi, quia ob hujusmodi vestigialium diminutionem, ex fraudibus resultantem, nova onera, et vestigialia imponere oportet, ut publicis necessitatibus provideatur; Atque Sacri Canones declarant, Ecclesiasticam immunitatem non suffragari pro lucro, quod absque alterius injuria, vel praedictio, ex propria industria mercando reportatur, multo magis non debet eadem immunitas suffragari fraudibus, pro quibus evitandis, ubi aliis commode provideri non potest, omnino

no rationabilia ac iusta videntur hujusmodi temperamento, ex regula, seu axiomate, ut quod uni non nocet, & alteri prodest, denegari non debeat, dummodo tamen id fiat cum beneplacito, & consensu superiorum Ecclesiasticorum, a quibus ex vi directiva, potius quam coactiva id non est denegandum, cum sola difficultas, tam in hac materia, quam in aliis concernentibus publicum bonum tempore belli divini vel humani, five in aliis publicis occurrentibus cadat, an ipsis magistratibus laicis id concedatur, itaut cadat vis coactiva cum non subditis, quod negandum est, juxta communem & receptam canonistam, & moralium distinctionem, de qua plenè apud Sperell. decis. 2. & 12.

Et licet in stricto rigore, cum hujusmodi restrictione videatur quodammodo impedita libertas Ecclesiasticorum, illique saltem impositum quodam onus personale circa incommodum emendi illa victualia, quae in loco magis adjacenti, & congruo habere possunt, ita ut in hoc proposito videatur inferiori conditionis, quam saeculares; Nihilominus hic videtur nimis rigor, qui cedere debet epicheje seu aequitati consulendi fraudibus, ac majori damno, ex regula, quod de duobus malis eligendum est minus, potissime quia si ob Civitatis amplitudinem, seu aliam ex facti circumstantiis incommodum esset magnum, consuli potest, deputando duo vel tria loca, divisio eo animalium numero, qui totus destinatus erat pro uno, prudenti arbitrio eorumdem Superiorum Ecclesiasticorum, a quibus id decerni petatur, & in quo est punctus inevitabilis, cum ut dictum est, difficultas intraret solum, ne a laicis id propria auctoritate decerneretur.

Plura enim incommoda patiuntur exempti a gabellis, & vestigialibus, quae non patiuntur subditi, & non exempti ea solventes, quoniam, e. g. non exempti introducendo merces, & solvendo pedagem seu vestigial in ingressu portae vel alio loco custodiis & ministris deputatis ad nudum factum exactionis, aliud non habent incommodum, exempti vero coguntur accedere ad domum gabellarum, seu alterius deputati circa ea, quae consistunt magis in iudicio intellectus, pro justificatione scilicet quod victualia & alia bona, quae introducuntur sunt propria cadentia sub exemptione, & non ad mercaturam, ac etiam pro justificatione illius qualitatibus, ex quo resultat exemptio, reportando bulletum seu signum, cuius vigore inferiores ministri & executores tollunt impedimenta cum similibus, quae est satis modicum incommodum comparativè ad illud quod sentit laicus solvendo gabellam, & quia non potest aliàs materia praefici.

Eoque magis in hac facti specie dicebam, non recipientem proinde omnino respondendum esse pro hujusmodi continuatione (prout, quantum desumi potuit, occasione dictae ultimae disputationis habet cor. Bourlemont, erat sensus Rotae) quia non agebatur de inducenda novitate, quo casu magis circumspicere procedendum esset, sed de continuanda observantia antiqua annor. 50. Et quod magis, originem non habente ab aliquo facto laicorum, itaut esset principium infectum, sed ex conventionione inita cum Capitulo per Superiores probata, & observata; Ac etiam quia magnum mali animi inditium videbatur, illud quod hujusmodi beneficii, aliique inferiores Ecclesiastici non acquiescerent eo temperamento, cui acquiescebant Episcopus et Capitulum, a quibus principaliter consistit dicitur corpus Ecclesiasticorum, five caput, et membra majora, cum quorum regula vivere debent etiam alia membra inferiora; Id enim solet potius concernere favorem et privilegium Ecclesiasticorum, ut scilicet liceat habere furnum seu macellum particulare, et super hoc vidi pluries disputari in S. Congreg. Immunitatis, et in Camera, ac etiam in Congregatione boni regiminis, sed non è contra, unde malum signum esse dicebam effigere id quod reputatur favor et privilegium.

Quo verò ad alium punctum contributionis Ecclesiasticorum pro expensis, publicam, et communem omnium utilitatem primario in universum respicientibus, secundario autem in particulari, et sic principaliter pro communibus, non autem privato commisso, et utilitate singulorum, ut scilicet licet habere furnum seu macellum particulare, et super hoc vidi pluries disputari in S. Congreg. Immunitatis, et in Camera, ac etiam in Congregatione boni regiminis, sed non è contra, unde malum signum esse dicebam effigere id quod reputatur favor et privilegium.

detur aliquod vitium in utroque extremo, seu contravenit illi adeo morali & necessario praecipio, ut quid nimis, itaut magnam tractationem exigere, utriusque opinionis examen, expendendo, auctoritates, & rationes; Attamen cum ageretur de disputatione in Rota & Curia, ubi fabulosum esset in deferente jura Civitatis vel Principis secularis, assumere aliquas propositiones, verè non commendandas, sed improbandas, aliorumque civilitarum, seu saecularium; Ac etiam quia nimum commendandus Curiae stylus prohibet hujusmodi superfluos, & evagatorias disputationes assumere, sed strictè & conclusivè scribendo, agere ad punctum, multa etiam praesupponendo consistentia in receptis regulis, & propositionibus.

Idcirco isto stylo recte, admittendam, ac pro certo supponebam, ad hunc effectum necessarium esse concursum copulativum sex requisitorum, quae ex communi sensu canonistarum & moralium desumuntur ex conf. Abb. p. r. quod reputatur in materia magistratuum; Primo nempe assensus Pontificius; Secundo consensus simultaneus Episcopi, & Clerici; Tertio, iusta causa publicae necessitatis, vel utilitatis; Quarto, quod illa promissione respiciat tam laicos, quam Ecclesiasticos; Quinto, ut subditi ratio ita exigat, quia nempe laicorum vires non superant; Et sexto, quod hujusmodi exactio fiat cum auctoritate iudicis Ecclesiastici, & competentis, non autem magistratum saecularium, ut ceteris collectis bene habetur apud Fagn. in cap. non minus, de hinc. Eccles. n. 23. cum seq. Et quibus requisitis cessantibus admittendam, veriore, ac omnino recipiendam esse canonistarum & moralium opinionem pro Ecclesiasticorum exemptione, non obstantibus declarationibus civilitarum, & saecularium, quod hujusmodi expensae utpote concernentes commune Reipublicae bonum, & conservationem, in omnium gratiam, commodum, & utilitatem aequaliter cedere, quoniam cum ad idem commune bonum, & Reipublicae conservationem requiratur etiam Divina protectio, & custodia pro his obtinendis; Hinc proinde Ecclesiastici supportant vestigialia, & onera spiritualia, vigiliam, orationum, jejuniorum, aliorumque spiritualium operum, & laborum, tam circa preces Deo fundendas, quam circa administrationem Sacramentorum, & curam animarum pro ipsius populi saecularis salute, & sic divisa sunt onera communita Reipublicae, nam ita laici fuerunt laicalia, & clerici fuerunt spiritualia cum mutua, & reciproca compensatione.

Unde propterea dicebam, istam hodie videri questionem potius facti, quam juris, non recipientem proinde certam ac generalem determinationem, sed in singulis casibus pro superiorum Ecclesiasticorum prudenti arbitrio decidendam, ex eorum particularibus, & individuis circumstantiis, super dictorum requisitorum concursu; Atque alias fabulae species videtur id praetendere ex solo motivo publicae necessitatis vel utilitatis, quoniam sine hoc requisito Princeps, vel Civitas, neque ipsi saecularibus, & subditis, gabellas, aliaque onera imponere potest, unde propterea si talis causa sufficeret etiam pro Ecclesiasticis, numquam istorum exemptio seu immunitas effectum sortiri deberet; Cessanteque dictorum requisitorum concursu, sola quaestio, pariter facti, cadeere videtur super qualitate necessitatis vel utilitatis, an scilicet esse illa, quae principaliter percuteret publicum bonum in universum, accessorie verò, et consecutivè privatorem, ut erat in casu praesentis controversiae, et in quo dicta requisita desiderantur, vel potius principaliter percuteret utilitatem privatam singulorum, accessorie autem, et consecutivè resultaret etiam Reipublicae bonum in universum juxta casum, de quo in Ravennat. disc. seq.

Applicando igitur ad casum, non dubitatur de verificatione tertii et quarti requisiti, quod scilicet causa esset iusta, et necessaria, omnium promiscuam utilitatem concernens; Ac pro certo supponebatur in facto alterum requisitum subsidii, dum ob notorias illius Civitatis calamitates, ille populus ad nimiam pauperem et miseriam redactus supponebatur, neque controvebatur observantia sexti super exactione facienda cum auctoritate Superioris Ecclesiastici, primum vero beneplaciti Apostolice sedis ad canonizationem per Rot. faciendam aliorum requisitorum, quibus accedentibus, Sedes Apostolica satis benigne se habere solet, recipiendo in hoc hujus Tribunalis resolutiones, tanquam votum consultivum, Ideoque tota difficultas, unice restringebatur ad secundum requisitum consensus Episcopi et Clerici, qui denegabatur; Verum dicebam,

ham, etiam cum sensu veritatis, quod ubi alia requisita ut supra concurrunt, tunc talis denegatio dicitur iniusta, & irrationabilis, ideoque inrat recurrit ad superiorem per viam querelæ pro supplemento, ex juris propositione, qua forte nil in Curia præxi frequentius quod iudex supplet atq; pro præfatio declarat illum consensum, Greg. dec. 117. nu. 9. Mant. dec. 233. n. 9. dec. 360. n. 6. p. 6. rec. & postm.

Iniustam verò, ac irrationabilem dicebam, stante dis-
15 Ho deparationis ac insufficientiæ populi secularis præ-
supposito, dictam denegationem, ex pluribus rationibus; Una deducta ex l. fin. C. de revocac. don. super donatarii obligatione aliis seu aliis in necessitatibus sublevandi donatorem, cum omnia bona, quæ possident Ecclesiasticæ, & Ecclesiasticis, ex largitionibus ac piis dispositionibus secularium obveniant; Altera in idem ex eadem subventionem debita per Ecclesiam seu beneficiatum Patrono, & fundatori; Et tertia ducto argumento à dispositione text. in cap. i. §. §. de decim. atque ab eo quod in hac materia frequenter firmatum habemus per Rotam, & DD. circa Regularium exemptionem à decimis, per Parochos, & Episcopos toleratam circa ea initia, in quibus religiosi erant pauci, ac pauca erant bona per eos possessa; Parochi verò aliique Clerici sæculares divites, & bene provisi, cuius contrarium hodie cernitur, ut in dicta sua materia sub-
tit. de decim. pluries aqum habetur; Quod propriè ad rem facere videtur, quoniam antiquitus satis exiguus erat numerus Ecclesiasticorum, ac exigua bona per eos possessa, & ex converso populus secularis erat longè major in numero, & opibus, atque satis minora erant vestigialium, gabeliarum, & collectarum onera, quia ipsæ Communitates erant divites, de communi bursa facientes has expensas, quas nunc per privatorum collectas facere oportet, que omnia ob bella, aliaque calamitates nimiumque excrementum Ecclesiasticorum numerum, & peculium, sunt in oppositum; Quæ tamen omnia consideranda sunt, tanquam iustum motivum superiorum Ecclesiasticorum, ut ex æquitate, ac pietate, id iuxta indigentiam decernant & concedant; Non autem ut secularis ex his rationibus auctoritate sua id assumant, Ideoque ut dictum est in hac materia totum malum consistit in vitio utriusque extremi, atque super in-
obstantia dicti precepti, ne quid nimis hinc inde.

**RAVENNATEN. COLLECTÆ
PRO DEPUTATIS REGIONIS, SEU CON-
TRADÆ NUNCUPATÆ ARCÆ
BONONIÆ.
CUM ECCLESIASTICIS.**

Causis decisus per Rotam ut infra.
De contributione Ecclesiasticorum ad publicas expensas principaliter concernentes singulorum privatam utilitatem, secundariò verò publicam; Ut sunt, refectiones aggerum pro impediendis inundationibus, & similes; Quomodo talis contributio seu reparatio faciendæ sit pro rata bonorum; Et aliaque de expensis concernentibus Annonam, vel aquas & fontes; An & quando etiam Ecclesiastici ad eas teneantur.

- S U M M A R I U M.**
1. **F**acti series.
 2. **R**esolutio causæ.
 3. **D**e distinctione inter expensas publicas pro utilitate omnium in univ. sum in particulari.
 4. **A**d primam speciem Ecclesiastici non tenentur, nisi concurrentibus requisitis.
 5. **S**ecus autem ad secundam, & de ratione.
 6. **S**ed ex actio faciendæ est auctoritate iudicis Ecclesiastici.
 7. **N**on intrat in his materia immunitatis Ecclesiasticæ.
 8. **D**ecima debetur etiam de piscibus, atque bona solum piscium dicuntur fructifera & collectibilia.
 9. **C**ollectæ solvende sunt pro modo fructuum.
 10. **A**n & quando Ecclesiastici teneantur ad contributiones expensarum pro aqueductibus, & fontibus.
 11. **Q**uomodo istæ quaestiones, & à quibus decidendæ sint.

D I S C. LIX.
1. **O**B inundationes, quibus frequenter subiacet territorium Ravennatense, necessitas exigit, cum summa diligentia & notabili sumptu, aggeres construere, vel constructos reficere, & manuteneri, ut ita ea prædia, & bona præserventur ab inundationibus, quæ non so-

lum perceptionem fructuum illius anni impediunt, sed etiam sterilitatem pro aliquo futuro tempore inducunt; Quia verò impossibile est, id singulariter, & distinctè per prædiorum Dominos perfici, proindeque omnino necessaria est unita refectione faciendæ per peritos à publico deputatos, quia unus etiam modicæ partis neglecta, vel malè facta resectio, inanem reddidit omnium aliorum diligentiam, & sumptum. Hinc proinde consuetudo induxit, pro huiusmodi impensis, ita per publicos ministros & peritos faciendis, induci collectas pro rata bonorum, ac iuxta regionum, seu contratarum qualitatem, quia forte una majori sumptu quam altera indigeat; Cum autem contingere solerent controversiæ cum Ecclesiasticis, præsertim Regularibus super huiusmodi contributione, seu collecta, idcirco de anno 1486. inita fuit inter Populum, & Clerum concordia super divisione territorii in regiones, & contratas, ac etiam super modo solvendi dictam collectam, ab eo tempore observata. Renuentibus verò moderno tempore aliquibus Ecclesiasticis, præsertim Patribus Cassinensibus Monasterii Claffenfis dictam concordiam observare, utpotè Ecclesiasticæ immunitati contrariam, quodque ubi etiam ea servanda esset, tenerentur solum contribuere pro prædiis & bonis cultis, non autem pro incultis, & ad culturam fortè ob aquarum inundationem, cui consuli non possit non aptis, sed solum piscibus; Orta est controversia, & introducta causa in Rota coram Priolo sub die 2. Maii 1664. prodiit resolutio pro dicta concordia observantia, & Ecclesiasticorum contributione, cum moderatione tamen respectu incultorum, ut non pariformiter cum cultis, & magis fructiferis, ut de præterito fuerat, contribuere deberent; Sed resolutio mihi prodeputatis, seu Universitatibus scribentibus, visa est iusta, & rationabilis, non tamen huic parvi placuit, quasi quod iste inaequalis modus taxandi esset impracticabilis, pluraque produceret inconvenientia, unde propterea subsequentibus dispositionibus coram Verolipio, Carpinea, & aliis, plures de super prodierunt resolutiones, quamvis Ego, vel quia dictum temperamentum laudaverim, vel ex alio accidenti, amplius in causa non scriperim.

Duo igitur erant puncti; Unus nempe super dicta taxam seu contributionem in genere ad limites concordia, & an ista Ecclesiasticæ Immunitati adversaretur; Alter verò super dicta distinctione bonorum cultorum, & incultorum.

Quatenus igitur pertinet ad primum, procedebam cum distinctione insinuata in Barchinonen. disc. præced. quod alię sunt publicæ impense concernentes primariò utilitatem, & necessitatem publicam, secundariò verò privatam; Ut sunt illæ quæ sunt pro refectionibus pontium, & viarum publicarum, aqueductuum, & fontium, murorum Civitatis, et arcium, stipendiis militum præfatiariorum, seu militum persequentium bannitos, & crassatores, cum similibus concernentibus publicum regimen, & conservationem Reipublicę seu Principatus in univ. sum, unde propterea resultat etiam quies & utilitas privatorum, & de qua impensarum specie loquitur Abb. conf. 3. lib. 1. ubi de constructione seu refectione murorum castri pro se custodiendo ab incurribus bannitorum vel militum; Aliæ verò concernentes primariò necessitatem, vel utilitatem privatam, quamvis exinde utilitas quoque publica resultet; Ut sunt in specie constructiones, vel refectiones aggerum pro impediendis inundationibus, five refectiones viarum ante domos in Civitate, aut viarum vicinalium pro commoditate prædiorum, & transportatione fructuum, cum similibus.

Ubi agitur de prima specie, quicquid scribentes variaverint, omnino veris est, Ecclesiasticos regulariter ad eas non teneri, nisi concurrentibus sex requisitis, de quibus in d. Barchin. disc. præced. ex ratione ibidem assignata, quod licet huiusmodi impensæ, secularium & Ecclesiasticorum necessitatem vel utilitatem pariformiter percutiant, attamen in eandem publicam necessitatem vel utilitatem etiam laicorum, Ecclesiastici diversimodè supportant speciem onerum spiritualium, ut ibi.

In altera verò specie & converso, omnino verus est, & Ecclesiasticos pariformiter cum secularibus ad eas teneri, quoniam nisi ista publica providentia accederet, singuli tenerentur de necessitate pro fructibus collendis, eorumque prædiis & bonis præservandis, & conservandis huiusmodi expensas facere, in majori tamen quantitate, & cum longè minori utilitate, ob evidens periculum, quod isto

isto præsertim casu refectionis arginum, incurrerent, ut ob aliquorum particularium neglectam, vel malè factam refectionem tota aliorum impensa inutilis remaneret, ideoque hæc publicæ provisio, in ratione etiam œconomica omnino necessaria est pro majori utilitate singulorum, & consequenter præsertim exemptio ab huiusmodi contributionibus, non importaret ecclesiasticam immunitatem, quæ propriè est conservatio ecclesiasticorum in primæva naturali libertate ab oneribus per Principem laicum indictis, sed esset velle locupletari de alieno, ita evitando illas expensas, quæ alias de necessitate prædiorum domini, five Ecclesiastici, five sæculares facturi essent, etiam si sublati omnibus oneribus, restitutio sequeretur primævæ naturali libertati, cum istud non sit onus proveniens à factio Principis vel alterius Magistratus secularis, sed de necessitate naturæ, ipsisque bonis institum.

Ut in specie aggerum, quæ sunt propè mare vel flumen ad evitandas inundationes, Ancharan. in d. c. non minus n. 3. de imm. Eccl. & sequitur Abb. ibid. n. 18. vers. hinc dicit. Et de refectione viæ ante proprium domum, seu expurgatione putei deserientis ad totius viciniam usum, Fagnan. in eod. c. non minus n. 12. & 13. & hæc distinctionem sequuntur etiam morales & canonice, ut constat ex deduct. per Delbene in tract. de imm. tom. 1. c. 5. dubi. 16. & 17.

Ad quod considerabam etiam conferre ea, quæ in iure habemus de melioramentis necessariis, vel utilibus, etiam quantumcumque male fidei possessori reficiendis, quoties non constat de voluntate, quod animo donandi facta essent, ex dicta ratione, quod nisi per dictum possessorem facta fuissent, fieri debuissent per ipsum dominum, respectu necessariorum, & respectu utilium, quia esset locupletari de alieno cum similibus.

Solumque isto casu Ecclesiasticæ libertatis præiudicium versari posset, quando Magistratus sæculares cum eorum propria & laicali auctoritate huiusmodi collectarum exactiones facere vellent, cum ex deduct. disc. præced. faciendum sit auctoritate iudicis Ecclesiastici id denegare non debent, eodem modo, quo ex vi directivæ magis, quam coactivæ, idem sequi debet circa alia concernentia publicam utilitatem in univ. sum, quo tamen omnium, five Ecclesiasticorum, five secularium uniformem observantiam exigunt; Ut sunt ea, quæ concernunt casus belli divini vel humani, salubritatem aeris, & similia ex collectis per Sperell. dec. 12. & 13. & frequenter habetur actum, præsertim per modernos morales.

Hinc proinde, inane videbatur opus scribentium pro Ecclesiasticis, qui desumendo collecta per Rot. dec. 412. p. 9. rec. & Fagnan. in c. non minus de imm. Eccl. longas retereabant allegationes super clericorum & ecclesiarum immunitate à collectis, & oneribus laicalibus, ex defectu applicationis, quia non eramus in casu, dum ista non sunt onera per Principem vel Republicam in suam causam indicta, sed potius prudentes & œconomice provisiones pro majori ipsorum privatorum utilitate, quamvis exinde, accessorie & consecutivè, publica quoque utilitas resultet.

Quo verò ad alium punctum super modo contributionis, ac distinctionis bonorum cultorum & incultorum, non cadebat consideratio qualitatibus seu immunitatis Ecclesiasticæ, ut supra cessantibus, cum id etiam laicos indifferenter percuteret; Videbatur autem, utrumque extremum esse vitiosum, illud scilicet huius partis super æquali concursu bonorum sterilium, & incultorum, cum cultis fertilibus, & illud alterius super omnimoda contributionis denegatione, ex eo quod bona non essent culta, quoniam etiam inculta & solum piscium dicuntur fructifera in fructu merè naturali, unde habemus, quod etiam de piscibus debetur decima sicuti de aliis fructibus ad text. in c. commissum de decim. Rebuff. de decim. q. 8. n. 22. Barbof. de paroch. c. 28. §. 1. nu. 14. & habetur pluries in sua materia sub tit. de decim. Licet ista frequentius exigit soleat in ipsis locis, & fructibus animalium depascuntium ibi; Quinimò ista prædia solis piscium destinata, in plerisque locis solum esse magis æstimabilia, & majoris fructus, vel quia plus fructum, vel ob securitatem à periculo sentiendi etiam damnum de proprio, cui dominus bonorum cultorum subiacet, ideoque mihi videbatur intrare terminos text. in l. 1. & seqq. C. de annon. & tribut. lib. 10. l. fin. C. de imm. nemini conced. Menoch. conf. 11. 44. n. 6. cum aliis, de quibus in Rom. collect. & hebreorum hoc tit. disc. 80. & 101. de solvendis collectis & datis pro modo fructuum, & tanquam per speciem decimæ spiritualium, cui isti termini assimilantur.

Sive quod intrant alii termini expensarum, quæ sunt

gratia fructuum colligendorum, aut alii de in rem verò, five utili negotiorum gestorum; Quibus omnibus attentis, sicuti iustum non est, ut qui aliquem fructum percipit, omnino sit immunis, ita neque iustum est, ut qui modicum percipit, debeat ferre idem æquale onus cum iis, qui percipiunt multum; Et licet dicta antiqua concordia iamdiu observata, indifferenter hæc æqualitatem statuat, spectata solum quantitate, vel mensura bonorum in sorte; Considerabam tamen tunc temporis fortè non adesse hanc inæqualitatem postmodum accidentaliter sequutam, unde intrarent duæ propositiones; Una quod actus initus censetur rebus in eo statu permanentibus; Et altera, quod ubi contractus tractu temporis reducitur ad iniustitiam vel iniquitatem, iuste peti potest ejus reformatio seu reductio ad æqualitatem, & iustitiam ad not. in c. dudum de decim. cum concord. per Thef. dec. 236. Capyc. Latr. dec. 18. & alios frequenter; Potissimè verò favore Ecclesiæ pro qua, obstante omnia jura & privilegia minorum & pupillorum, facilius intrat allegatio læsionis.

In ordine autem ad primum punctum contributionis Ecclesiasticorum, affirmativæ, vel negativæ in publicis expensis, omnium communem ac promiscuam utilitatem concernentibus; Retenta suprascripta distinctione circa utilitatem principaliter communem in univ. sum, & secundariò privatam vel contra. Major difficultas cadere solet, non quidem theoreticè super dictæ distinctionis veritate, quia in effectu est vera, magisque communiter recepta, atque in juris principiis benè fundata, sed practicè quoad ejus applicationem, quando scilicet in uno vel in altero casu esse dicatur, præsertim ubi agitur de iis expensis publicis, quæ magis proximè respiciunt privatos, ut sunt, conductio medicorum, refectiones aqueductuum pro fontibus, tam publicis, quam consequenter privatis, nec non provisiones circa annonam, in qua præsertim major est controversia, ut patet ex deductis per Fagn. in d. c. non minus de imm. Eccl. ubi fatetur magis communem esse pro contributione, quamvis ipse contrarium teneat.

Mihi autem, tam occasione istius controversiæ, ac alterius de qua disc. præced. quam etiam aliarum contingentiarum, videbatur periculosum esse, generaliter & in abstracto huiusmodi punctum tractare, seu generalem, ac indefinitam decisionem super tradere, ut facere videntur Doctores hinc inde disputantes collecti per Fagnan. ubi sup. sed procedendum esse retenta eadem distinctione generali; Si enim, e. g. aqueductus principaliter constructi essent, vel ad publicum ornatum resularent ex publicis, & amnis fontibus, vel ad quandam majorem, & exuberantem incolarum commoditatem, itaut, etiam sine illis, necessarius, vel sufficiens usus huius elementi cum non magno sumptu, vel incommodo haberetur, & tunc ista dicitur impensa, juxta primam partem, principaliter respiciens bonum publicum in univ. sum, quamvis exinde, accessorie & consecutivè resultet utilitas, seu major commoditas privatorum, atque pro contributione respondendum; Si verò ob situs qualitatem, ubi non habeatur aqua per aqueductum à longe traducta, incolæ magnum sentiant incommodum, & impensam in singulari pro huiusmodi necessario elemento obtinendo, itaut constructio vel resectio, principaliter concernat singulorum utilitatem pro evitando majori sumptu aliàs faciendæ pro dicto usu aquæ obtinendo, & tunc dicimur esse in secunda parte distinctionis, atque intrant termini negotiorum gestorum, five æquitative actionis de in rem verò &c.

Prout si essemus etiam in precedenti casu, in quo aqueductus principaliter constructi essent ad publicum ornatum, majoremque commoditatem, sed aliquid privati Ecclesiastici non contenti illa accessoria & consecutiva commoditate, quam ita obtinent, hauriendo aquam ex publicis fontibus obtinerent à Magistratu facultatem duccendi æquam à publicis aqueductibus, ac faciendi fontes particulares pro usu domus, vel pro irrigandis viridariis, Et tunc proportionabiliter, & pro rata, contributioni sine dubio locus est, tanquam in secunda parte distinctionis, ut ubique, præsertim verò in Urbe observantia docet.

Ita pariter circa annonam, si enim à publico consiliario, vel irruranti locustorum, vel agrorum inundationibus, aut latronum feu militum incurSIONibus, unde propterea, ob non impeditam consuetam fructuum perceptionem, resultet ubertas, seu eritetur penuria, unde singulis accessorie utilitatem quoque reportent, & tunc quoad Ecclesiasticos in univ. sum, dicimur esse in prima parte